

Britanska vlada postupa s nama grubo i neopravdano, jer smo mi u nemogućnosti, da se silom opremo njozinim brutalnostima i nepravdama. To je tipična politika kukavica...
(Iz jednog fašističkog lista, koji izlazi na Malti)

ISTRA

Britanska vlada može grubom silom svojih topova i bajuneta istisnuti talijanski jezik i zamijeniti engleskim u svim izvanjskim manifestacijama našega javnoga života. Ali ona ne će nikada moći uništiti ili oslabiti naše talijanske osjećaje.
(Iz jednog fašističkog lista, koji izlazi na Malti)

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak. — Uredništvo i uprava nalaze se u Zagrebu, Masarykova ulica 23. II. — Broj čekovnog računa 36.789.

Pretpлата: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

Misli na zavjetni dan

Odlukom preuzvišenog gospodina Dra Antuna Bauera, nadbiskupa zagrebačkoga, izvršile su se prošle godine na dan sv. Josipa po svim crkvama katoličkog obreda diljem naše slobodne domovine svečana bogoslužja za vjersku slobodu naše braće. Uz svečane molitve pred izloženim Svetotajstvom održalo je tom prilikom rodoljubivo svećenstvo i prigodne besjede.

To je bilo pred godinu dana. Vjerujem da neće biti na odmet, ako se i danas — nakon godinu dana — potsjetimo bogodanih riječi iz Okružnice preuzvišenog Nadbiskupa zagrebačkoga, i svega onoga, što je u vezi s tom Okružnicom, pa da, u duhu te okružnice, postupamo — vlastitom inicijativom, svi koliko nas ima — i ove godine: i ne samo ove, već svake, do onog časa, dok se od Boga ne isprosi ono zašto mu se utičemo i obračamo, a to je: da udijeli slobodu našim progonjenim sunarodnicima — slobodu da mogu javno i otvoreno ispovijedati vjeru svojih otaca i slušati riječ božju na svom materinjem jeziku.

Blagdan sv. Josipa neka bi bio zavjetni dan svih Jugoslovena, kad bi mi svi, koliko nas ima — svih plemena, svih vjera, a jedne krvi i jednog vjerovanja — uticali se Bogu svečano ili tiho, zavjetiski, da pogleda na naš rod, da mu dade do kraja snage u borbi, da mu se smiluje da dočeka zoru ljepšeg dana.

U to ime molimo se Bogu trajno: »Bože sveti, blagi, — i Josipe sveti, »Vi očuvajte slavske dome i oltare, »I branite crkve, kojim pustoš prijeti, »I glagolska pisma i zavjete stare.
(Iz pjesme A. Čičića.)

Blagdan sv. Josipa, naš zavjetni dan, neka bi bio i dan naše nepokolebljive, trajne, čvrste nađe; dan navještanja obnovljenog proljeća. A to i jeste. U podmladenoj prirodi trebamo i moramo i mi nalaziti snage i okriple svojoj duši. Minula je jesen našeg očajanja, minula je i zima našeg beznadja. Proljeće je... Niegulmo naše njeve, njeve naše duše. Jer ljetu će nastupiti, jedno ljetu, kad bi moralo dozrijeti ono, što je usadieno u našim dušama. Nema ploda iz gole zemlje.

Jesu li se primile naših duša riječi — sjenjenke iz prošlogodišnje Okružnice preuzvišenog Nadbiskupa zagrebačkoga? Ta Poslanica neka nam bude sveta, uzvišena; riječi njene izriječkom da naučimo, i na svečani način — kao što se poslanice čitaju, da je čitamo na zavjetni dan.

U ovo vrijeme... Bijaše progonjena crkva Kristova u Rusiji, Meksiku, Litvi, Grčkoj...

... A nije bolji udes ni naše po krvi i jeziku braće, Hrvata i Slovenaca. Svećenici i učitelji slavenske narodnosti skoro su svi izagnani, a onima što su ostali, kratki se služili hrvatskim i slovenskim jezikom u školi i u crkvi. Vjernici ne smiju da se javno Bogu mole na svom materinjem jeziku, a svećenike, koji se usude propovijedati u narodnom jeziku, povlače na sud i odgovornost.

... Težak je zaista udes njihov, a bol njihova odjekuje i u našim srcima, jer su nam braća ne samo po vjeri, već i po krvi i po jeziku.

»Pogarske nacionalizmom zaslijepljene vlasti neće da uvide i poprave grube povrijeđe narodnog i Božjeg zakona.

... Ali je Gospodin naš htio, da i mi možemo uticati na razvoj događaja u svijetu i to našim molitvama...

Hvalite Gospoda svi narodi; slavite ga sva plemena.

Nekoliko refleksija na naš prošlogodišnji prvi Zavjetni Dan.

Dok je protivničko novinstvo saznalo za spomenutu Okružnicu, graknulo je svo u jedan glas. Po sudu tih listova i listića Poslanica je — ništa manje — kategorisana kao uvreda za Crkvu. Lijepe je na to splitski list »Zastava« rezonovao:

»Molitva da bude uvredom? Nikada i nigdje kršćanin neće smatrati molitvu drukčijom od onoga, nego li što jest: očitovanje ljubavi, vjere i uhanja u Boga. Molitvi se utiče svaki vjernik, osobito pak, kad ga pritisne kakva nevolja. Ovakvoj se je molitvi uticao na Golgoti i sam naš Spasitelj. Njoj su se uticali i prvi kršćani po katakombama, vapijući od Boga spas za sebe i za svoju progonjenu braću.

I molitve su se obavile. Talas vjere i uhanja u Božje milosrđe prelio se cijelom našom zemljom. I preko nje.

... I u Beču je otisnuta u jednoj katoličkoj crkvi misa, gdje su se vjernici, listom sve sami Nijemci, molili ne samo za svoju rođenu braću, Tirolce, već i za Slavene, kojima je zla sudba to isto — bar za sada — dosudila. (Citat iz beogradske Narodne Odbrane).

Braća, za koju su molitve bile su doduše u velikoj većini katoličke vjeroispovijesti, ali dobar njih dio spada i u pravoslavnu vjeroispovijest. Ne trpe li oni iste muke?

ŠTO ĆE BITI S TRŠČANSKIM BRODOGRADILIŠTIMA?

Trst, marta 1932. Sad, kad je već izvršena koncentracija talijanskog velikog parobrodarstva, pa je Cosulich prešao u punu vlast Genove, govori se, da će se koncentrirati i talijanska brodogradilišta, i to tako, da će nekoga biti jednostavno ukinuta. Spominje se »Stabilimento Tecnico Triestino«, kao prva žrtva. Čak smo i u mjesečnoj reviji »Gerarchia« čitali o tome. U tom listu ne kaže se direktno, da će tršćanska brodogradilišta biti žrtvovana, ali veoma je sumnjivo isticanje modernosti, savršenosti i nepohodnosti ligurskih brodogradilišta, koja moraju ostati, jer su ponos Italije. — »L'Osservatore Triestino« osvrće se na glasove u ukidanju brodogradilišta i naglasuje, da bi se Trst teško mogao toliko žrtvovati, jer su tršćanska brodogradilišta i ponos — i kruh Trsta.

STEČAJEVI U JULIJSKOJ KRAJINI.

Trst, marta 1932. »Osservatore Triestino« donosi dnevno sve veću i opširniju listu novih stečajeva u pojedinim provincijama Julijske Krajine. Iz par zadnjih brojeva toga lista vidimo, da su pali pod stečaj ovi trgovci: Josip Komin, Opčina; Carlo Luccatelli, Trst; Carmelo Galatiolo, Trst; Marcello De Rosa, Trst; Carlo Jernetič, Trst; Luigi Borfecchia, Trst; Mario Magazini, Trst; Ferrarese Antonio, Pula; Bianca Zamarini, Novigrad; Ditta Lust, Rijeka; Gianni Babić, pomorski transporti, Trst; Oreste Gazzulli, Trst; Aurelio Batti, Trst; Gino Lorenzetto, Trst; Giuseppe Bartoli, Bratulić, Pula; Attilio Cattich, Mali Lošinj; Francesco Vanick-Vanni, Pula; Pietro Bernecich, Pula, Mario Vio, Pula; Viktorija Papoušek, Izola; Maria Andrian, Tržić; Giuseppe Eschenasi, Nabrežina; Maria Corries, Trst; Giovanni Kosmerly, Trst; Armando Citer, Trst; Maria Klunak, Trst; Bazilio Citer, Trst; Paolo Monego, Trst; Alberto Hočevar, Trst; Ugo Ronzoni, Pazin; Sanša Anton, Baniole; Italia Di Battisti, Mali Lošinj; Anton Ciurlica, Rijeka; Biagio Colella, Rijeka; Simeone Vertes, Rijeka; Giovanni Balestra, Rijeka itd.

DRAŽBE SELJAČKIH IMANJA.

Trst, marta 1932. U službenom listu »Foglio degli annunci legali delle provincie di Trieste e di Pola«, broj od 2. marta, čitamo, da se proglašuje javna dražba nad nepokretnim imanjem: Orge Ulike Bulešić u Štokovcima kod Pule; Marije Dragožetić iz Dragožetića kod Barbane; Antona Martinčića iz Golčane kod Vodnjana; Mate, Marije i Ivana Vorića iz Poreštine; Katerine Agapić iz Vrha; Josipa i Andreja Kodarin iz Mareziga; Mihe Sardoča iz Motovunskih Novaki; Ivan Cotića iz Oprtija; Ivana i Antuna Germana iz Mareziga; Mate Paropata iz Dana; Mate Ivančića iz Brdudca; Ivana i Petra Medivića te Fume Medivić iz Sv. Lovreča; Petra Benčića iz Ordoš; Antona Petarosa iz Krkavci; Angela Povlja iz Izole; Frana Vivode iz Sovinjaka; Antona Flegla iz Sovinjaka; Ivana Legoniša; Antona Nešića, Antona Katarinčića iz Pregare; Ivana Lazara iz Pobegi; Aleksandra Fa-

brisa iz Lindara; Josipine Angelini iz Velani; Viktora Lupieria iz Nabrežine itd. itd. Svaki broj spomenutog službenog lista donosi jednu tako opširnu listu novih dražba seljačkih imanja. U dekretima o dražbi, koji su u tom listu za svaki pojedini slučaj objavljeni, vidimo, da je većina imanja došla na bubanj po nalogu »Istituto di Credito Fondario delle Venezie«.

ŽIVOT U ITALIJI POSTAJE SVE SKUPLJI

Trst, marta 1932. — »Il Piccolo« od 13. marta donosi jedan opširan članak, u kojem konstatuje, da je život u Trstu i u Italiji uopće iz dana u dan sve skuplji. Taj list kaže odmah na početku članka: »Poslije jednog perioda vremena, u kojem je izgledalo, da se prilike približavaju stabilizaciji, što se tiče cijena najvažnijih živčnih namirnica, mi opet vidimo da cijene rastu i da se taj porast ne će zaustaviti. U posljednjih nekoliko dana skočila je na primjer cijena masti sa L 10.50 na L 13 i 14. — Stari krumpir, koji se je nedavno kupovao po 65 do 70 centezima, danas se plaća po L 1.20. Novi krumpir, prodaje se po 2 lire kilogram. — U istom je razmjeru porasla cijena pasulju, grašku i sličnim namirnicama. »Il Piccolo« tumači zato su neke cijene skočile, pa tako, na primjer, za mast kaže, da je skuplja uslijed nove carine, koju je vlada uvela na uvoz masti. Do nedavna je na mast bila carina od 15 posto od vrijednosti. Nova carina, povrh te stare, iznosi L 3.50 po kg. — Italija uvozi mnogo masti iz Francuske, jer je u zemlji ne producira mnogo, pa je zato teško pogodjen potrošač, koji mast mora kupovati. — Poskupilo je i jako i brašno. Brašno br. 1 pšenično notiralo je u decembru na milanskoj burzi lira 133—135, dok je 9. marta notiralo 158—160 lira. Cijena je dakle porasla za 25 lira po kvintalu. To je cijena brašna, koje se najviše upotrebljava za kruh. Kukuruzno brašno poraslo je u cijeni sa 61 lire u decembru na 71 liru u martu. Porasla je osjetljivo i cijena riže. »Il Piccolo« tumači to time, što se je za rižu do nedavna plaćalo samo polovicu podvoza na željeznicama, a ta je pogodnost, uslijed slabog stanja u proračunu željeznica, ukinuta. I ako »Piccolo« nastoji protumačiti uzroke ovom jakim porastu, na koncu ipak kaže, da je taj porast nerazmjern i neizdrživ, jer prelazi sve granice. »Piccolo« pozivlje kompetentne organe, da kažu svoju riječ i da pokušaju oni uvjeriti uznemireno građanstvo, da je ta žrtva u obiteljskom proračunu neophodno potrebna iz viših razloga. »Piccolo« se tuži, da tršćanski kompetentni organi ne brane dovoljno interese potrošačkih masa.

HAPŠENJA U PODBRDU

Gorica, marta 1932. — Pogrančna milicija iz Podbrda uhapsila je Frančisku Beguš, staru 49 godina, kad je prešla granicu, vraćajući se iz Jugoslavije, kamo je bila otišla bez putnice. Predana je sudu.

HAPŠENJA U GORICI

Gorica, marta 1932. — U Gorici su policijski agenti uhapsili s »razloga javne sigurnosti« Vilima Kehatija, starog 29 godina i Karla Kogoja, starog 33 godine, sudskog oficijala.

U TRSTU SE GRADI SVE MANJE...

Trst, marta 1932. — U Trstu je bilo 1929 godine izgrađeno 1270 novih stanova, 1930. — 845 novih stanova, a 1931., to jest lanske godine, samo 347 novih stanova. Nijedan grad u Italiji — kaže »Il Popolo« — nije tako osjetljivo pao u broju novih gradnja. Godine 1929. bilo je izgrađeno u Trstu u novim stanovima 5128 soba, a 1931. samo 1191 soba. »Popolo« kaže, da je to doista vrlo malo i mizerno, pa i onda, kad se uzmu u obzir današnje teške prilike. Pored svega toga, što se tako malo gradi, »Popolo« kaže, da se u Trstu sve više stanova nudi u najam i sve je više stanova praznih. Prazni su naročito bolji stanovi, jer građanstvo reducira svoje potrebe na minimum, pa i oni, koji su do nedavna stanovali u komotnijim i boljim stanovima, traže stan s jednom ili dvije sobe ili čak stan od sobe sa štednjakom, toliko da su pod krovom.

ALI NI U ITALIJI SE NE GRADI MNOGO

Trst, marta 1932. — U vezi s ciframa o novogradnjama u Trstu citirat ćemo i cifre o novogradnjama u ostaloj Italiji, kako ih donša »Il Popolo di Trieste«. Izgrađeno je novih stanova: U Milanu 1929. 14.866, a 1931. samo 7775; u Torinu 1929. 11.974, a 1931. samo 2.369; u Rimu 1929. 11.827, a 1931. samo 3.911; u Genovi 1929. 5.329, a 1931. samo 3.349.

VELIKA SKUPŠTINA KOMITETA ZA DALMATINSKU AKCIJU U TRSTU

Trst, marta 1932. — Dne 6. o. m. održana je u Trstu velika skupština komiteta za dalmatinsku akciju, koja postoji u okviru udruženja talijanskih ratnih dobrovoljaca. Skupštini je prisustvovao Augusto Pescosolido, generalni sekretar centralnog komiteta i centralnog udruženja dobrovoljaca u Rimu. Na toj je skupštini iznesen izvještaj o dosadanjem radu komiteta za »zarobljenu« Dalmaciju. Iz toga izvještaja vidi se, da tršćanski fašizam veliku brigu iskazuje našoj Dalmaciji. Kako je rečeno u tom izvještaju, članovi su komiteta gotovo isključivo fašisti s »tesserom«, a ono nekoliko njik, koji ne posjeduju »tessere«, to su još mladići, koji će tek postati fašisti. Iznesen je nadalje program za buduću rad. Govorio je Pescosolido, koji naglasuje, »odlučno i jasno« da je dalmatinski pokret u Italiji osnovan na zakonitosti i da djeluje apsolutno discipliniran i vjeran ciljevima i naredbama (idealitā e dettami) fašističkog režima.

V BALILSKO ORGANIZACIJO VABIJO OTROKE NA VSE NAČINE

Gorica, marca 1932. — V balilsko organizaciju vabijo slovenske otroke na vse načine. V zadnjem času jih celo zavarujejo za primer nezgode. Pred dnevi pa se je neki deček, ki je bil v goriški balilski organizaciji in tudi zavarovan, močno ponesrečil. Starši so pričakovali, da bodo dobili zavarovalnino in da bo tako njihov otrok do smrti preskrbljen. Stvar se je vlekla na dolgo, te dni pa je došel iz Rima staršem deček, da je dovoljena njihovemu ponesrečenemu sinu enkratna izredna podpora v znesku 3600 lir.

Ne volimo li ih jednako? Naši su. Nije li baš nekidan jedan pravoslavni svećenik iz Trsta, pri sv. boravku u Piranu, bio izvrnut napadajima rulje?

Ne, kao do sada: svi za jednoga, a niti: jedan za svih, — već: svi za svih! Naše jedinstvo neka se očituje i u zajedničkom manifestovanju vjerovanja, ljubavi i uhanja u Boga.

Za vrijeme svečanog bogoslužja u crkvi Krista Kralja u Beogradu prošle godine, na dan sv. Josipa, našao sam se i ja. Crkva dupkom puna. Ko da zna koje smo vjere? Zna se samo kojeg smo vjerovanja. Ali da je pravoslavne vjere onaj svećenik u crnoj rizi i dugačkoj sijedoj bradi, što se je nalazio u crkvi između gomile vjernika, to niko nije sumnjao. Nakuadno sam doznao, da je to bio jedan svećenik iz dalmatinsko-istarske eparhije, koji se je baš toga dana bavio u Beogradu.

Ne mogu a da se ovom prilikom ne dotaknem i nekih, ma da i osamljenih, nemilih slučajeva koji su tada, na raznim točkama naše domovine, izbili na javu — tjesnogrudnošću nekih nacionalno nedovoljno osvještenih svećenika, ili takovih, koji su čak valjda i pripadnici tujdih narodnosti. Tako se je desilo u jednom gradu u sjevernom dijelu Dunavske banovine, da je jedan župnik odbio da služi svetu misu po nakani Nadbiskupove okružnice s motivacijom da »njegova župa potpada pod jurisdikciju nekakve madžarske biskupije, pa pošto nije dobio ovlaštenje od svog pretpostavljenog biskupa — i t. d. Na drugom jed-

nom mjestu (ne spominjem gdje) redovnici jednog samostana ni pod koju cijenu nisu htjeli — a na molbu rodoljubivog građanstva — da služe svetu misu glagolicom, ma da je njihov samostan u srecu glagoljaškog kraja.

Ne ponovilo se više. Zaboravilo se. U ljubljanskoj jednoj crkvi, gdje glagolica i nema svoje tradicije, naprotiv, desila se jedna utješljiva pojava: služba božja čitana je iz staroslavenskih misala, glagolicom.

Hoće li se i ove godine na blagdan sv. Josipa, na dan svečanosti preporodiene prirode, otvoriti naše crkve i bogomolje, da se iz njih vinu vruće molitve pred prijestolje Božje za našu braću? Molitva nam je — za sada — jedino oružje; njom, po milosti Božjoj, možemo uticati na razvoj prilika...

Da li će taj martovski dan zaista cio naš narod prigrliti kao svoj zajednički veliki narodni praznik? Da on postane naš Dan Zavjeta.

Nek bi Bog dao da tako bude. Pa da se službe Božje služe na jeziku, koji baš prosimo od Boga za naše sunarodnike, — na jeziku slavenskom, staroslavenskom.

Nestalo je Austrije, koja je suzbijala pokret popova-glagoljaša. U oslobođenoj smo domovini, pa glagoljaškom pokretu nema već ko da se protivi. Hiljadugodišnja borba naših neumrlih narodnih svećenika za pravo upotrebe slavenskog jezika u crkvi — svršila je. Ali mrak je počeo nadirati. O, da se je ustati iz groba neumrlom dum-Mili-

Pavlinoviću, koji je stalno prtio u svojoj narodnoj torli — ma gdje pošao — svoj staroslavenski misal...

Godine 1928 uz pripomoć naše vlade, a po odobrenju svete Stolice, štampana je u Rimu prva naklada od 3000 (tri hiljade) primjeraka novoga slavenskoga misala u divotnom izdanju. Gdje su ti misali?

Godine 1918, u novembru, — dakle nepotpun mjesec dana nakon Oslobođenja i Narodnog Ujedinjenja — donešen je na sastanku čitavog katoličkog episkopata u Zagrebu zaključak, po kome se, u sporazumu sa sv. Stolicom, uvodi glagolica po svim katoličkim crkvama u Jugoslaviji, (kako to navodi naš narodni svećenik don-Frane Ivanišević u jednom svom odličnom spisu objavljenom u XI broju »Jadranske Straže« za 1929 god.). Pa?

Ali da ne duljim i da završim molitvom sluge Božjega i uzornog sina našeg naroda A. Čičića (pjesma objavljena u beogradskom »Katoličkom glasniku«, br. V. od 15. marta 1930 god.):

»Bože dobri, blagi, i Josipe sveti, »Vi čuvajte slavske dome i oltare, »I branite crkve, kojim pustoš prijeti, »I glagolska pisma i zavjete stare.

»Gani, dobri Bože, pa da se ulude, »Zanesena čeljad radi taštih snova, »Ublaži ih, Bože prije no im presude »Sa Balkana lomna odredi vukova.

Beograd, marta 1932.

Isidrag Garčina.

SUKOB FINACIJSKE STRAŽE I CIVILISTA

Pula, marta 1932. — U noći 7. marta oko 3 sata, jedna je financijska patrola od 5 ljudi, pod vodstvom brigadira Custa, u okolici Zminja naišla na 3 civilista. Financi su pozvali civiliste, da se zaustave, ali su oni počeli da pucaju na finance. Nastalo je puškaranje. Civilisti su, kad su ispućali municiju nestali u šumi, a financi su se bez uspjeha vratili u Zminj.

OPTUŽENI ZBOG KRIUMČARENJA

Gorica, marta 1932. — Goričkom sudu predani su na suđenje optuženi zbog kriumčarenja: Jožef Kacin, iz okolice Idrije, Agneza Pirc iz Cerknog, Franc Burnič, iz okolice Idrije i Alojz Oblak, iz Cerknog.

»DANTE ALIGHIERI« ZA BENEŠKU SLOVENIJU

Gorica, marta 1932. — Beneška Slovenija, koja pripada Italiji od prije svršetka rata još je uvijek teren za asimilacionu akciju. Talijanski jezik teško prodiru u šire narodne slojeve. To je dalo povoda školskim vlastima, da organizuju biblioteke s talijanskim knjigama, koje će se davati narodu na čitanje, da bi se tim putem širio talijanski jezik. Didaktični ravnatelji imaju zadatak, da te biblioteke organizuju. Ali taj im je pothvat slabo uspijevao jer su tamošnje općine siromašne, pa im nisu mogle davati novac za kupovanje knjiga. Na sve molbe općine su odgovarale negativno. Didaktični ravnatelji su se obratili zatim na poznatu instituciju »Dante Alighieri« u Rimu, koja se bavi širenjem talijanstva u inozemstvu. »Dante« se je odmah odazvala i već je u Benešku Sloveniju, u svrhu širenja talijanskog jezika, poslano nekoliko stotina knjiga.

TRIJE PROCESI PRED GORIŠKIM SODIŠĆEM

Gorica, marca 1932. — Pred tukajšnim sudišćem su se te dni znova vršili trije procesi proti slovenskim mladim, ki so zbežali čez mejo. V kontumacu sta bila obsojena 21 letni Ciril Prižon in 18 letni Bogumir Širok na kazni po 5 mesecov zapora in 240 lir globe. Anton Martinuzzi iz Renč je prav tako brez potnega lista zbežal čez mejo in se na taj način otegnil vojaškim dolžnostim, ker bi moral k naboru. Goriški pretor ga je opsolil na mesec dni zapora in na globo 2000 lir, toda pogojno. Ivan Berlot iz Movskega pa je bil lani v Jugoslaviji. Tudi on je potoval brez potnega lista. Sodnik v Kanalu ga je zaradi tega v kontumacu obsojil na leto dni zapora. Pred kratkim pa so v Kanalu zvedeli, da je Berlot v Zadru. Obvestili so zadarsko policijo, ki ga je aretirala in je bil sedaj prigan v Kanal.

NOVI DUHOVNIKI

Trst, marta 1932. — V soboto so se vršile v goriški stolnici ordinacije bogoslovce, ki so dovršili nauke v bogoslovnici. Ordinacije je izvršili tržaški škof Alojzij Fogar, ker še ni mesto goriškega nadškofa definitivno zasedeno. Ordinirani su dijakone so bili za goriško škofijo: Foschian Oliviero, Billiato Jakob in Delpin Janez, Slovenec iz Podgore; za tržaško škofijo: Šibenik Franc od Sv. Jakoba u Trstu in Perkan Viktor iz Trnovega pri Ilirski Bistrici; za poreško škofijo: Herak Viktor, Hrvat iz Sv. Lovrenca, nadalje Italijani: Fabbio Ivan, Tarticchio Angel, Pentecoste Anton, Parantin Alojzij in Delfon Dominik. Red subdiakona so preiel: Komac Vladimir iz Tolmina, Klinkon Karel iz Tolmina, Hvala Florijan iz Idrije in Berce Viktor iz Dornberga.

NOVA OSUDA DRAGUTINA MARTINČIČA.

Pazin, marta 1932. — Dragutin Martinčić, koji je pred šest mjeseci bio osuđen od drugostepenog i prvostepenog suda u Puli na 5 mjeseci tamnice, radi širenja knjiga Društva Sv. Mohora i Glasnika Srca Isusova, koji izdaju Isusovci u Zagrebu, odležao je svoj zatvor i imao je biti pušten iz zatvora. Ali umjesto toga, on je predložen komisiji za konfinaciju i osuđen na 5 godina konfinacije. Izgleda, da je već iz Pule odveden na otoke.

Po novom fašističkom kaznenom zakonu mora osuđenik plaćati troškove zatvora, pa i tako mora da plati i Martinčić. Budući, da tili troškova (800 lira) nije u stanju platiti radi siromaštva, bit će mu zaplijenjena kuća i ostalo. Već su mu procijenili 2 hl vina, koje je imao u konobi, i to po 20 centezima litru...

GOSPODARSKE PRILIKE U ISTRI

Pazin, marta 1932. — Prema glasovima, koji stizavaju iz pokrajine iz naših sela opaža se, da su prilike u Istri upravo očajne u gospodarskom pogledu. U selima se kuha po seljačkim kućama, koje su nekad dobro stale, gotovo isključivo kaša, jer ni za palentu nema više dovoljno brašna ni sredstava za kupovanje brašna. U mnogim kućama nijesu jeli kruha od Božića. Pogodjene su i talijanske familije po većim mjestima, pa su i mnogi nekad oduševljeni nacionalisti ohladnjeli. U Poreču je na primjer sekvestirano sve vino talijanskim posjednicima Vergottiniju. On je morao plaćati 60 hiljada lira godišnje poreza, a to mu više nije moguće. Vino mu je zaplijenjeno od poreznog ureda.

JEDNA MLADA MISA.

Pazin, marta 1932. — Bogoslov Viktor Herak, rodom iz Svetog Lovreča, imat će svoju mladu misu jedne nedjelje poslije Uskrsa.

NAŠI SVEĆENICI U ISTRI.

Pazin, marta 1932. — Iza što je bio Mussolini u audijenciji kod Pape poostren je postupak fašističkih vlasti protiv naših svećenika. Može da se govori o novoj ofenzivi protiv slavenskih propovijedi, molitva i vjeronauka. Svećenici Banko i Silvani dobili su već »opomenu« i ne smiju se micati iz župe bez znanja kvesture u Puli. — U nedjelju 28. II. morao se je prijaviti na kvesturi u Puli župnik Jurca iz Trviža. Kvestor mu je oštrim riječima najavio, da će biti konfiniran, ako postepeno ne ukinu hrvatske propovijedi i vjeronauk za djecu i ako ne počne talijanski propovijedati. Zaprijetio mu je, da će ga stići ista sudbina kao i Banka. — Par dana iza toga pozvali su u Pulu i župnika Gulića iz Dolenje Vasi kod Lupoglave. Naravski radilo se o istoj stvari kao i s Jurcom. Izgleda, da najteže prilike za naše preostale svećenike u Julijskoj Krajini tek nastaju. Prije nije kvestura nikada pozivala na odgovornost svećenike i to izričito zato, jer propovijedaju hrvatski ili slovenski.

BRUNO CAMUS ČINI POKORU...

Pazin, marta 1932. — Bruno Camus (Kamuš), svrgnuti podestat pazinske općine, nije izgubio samo tu čast. Potkopan, on je počeo sasvim da se ruši, i kako saznajemo pred nekoliko dana izgubio je i čast majora milicije, koju je s tolikim ponosom i bahato nosio. Sad je prisiljen da stalno stoji kod kuće i da ne izlazi, jer mu prijeti opasnost, da će ga fašisti premlatiti. Ako izidje na ulicu, niko ga ne pozdravlja, jer je fašistima izričito zabranjeno, da ga pozdravljaju. Govori se, da je toliko ogorčen, da se sprema u Ameriku, jer vidi, da mu u Pazinu nema više života.

TRGOVINSKA KRIZA V GORICI.

Gorica, marca 1932. — Malokije u Italiji se čuti tako denarna kriza kakor u Gorici. Pozna se posebno pri trgovcima. Vsaka druga trgovina u Gosposki ulici je zatpeta, vmes so nekatere že po dve leti zaprte. V zadnjem času so zaprli trgovine Vuga Just na Corso Vit. Emm., Golja na Travniku, Ant. Kustrin v Gosposki ulici ter Sciozzi na Travniku. Nekdanji Giovanni Logar, ki ga še vsak goriški dijak pozna ispred vojne in je imel knjižarno in knjižovnico v Šolski ulici, pozneje na Travniku tudi zaprto, je iz obupa, ker ni mogel plačati menice za 250 lir, skočil čez most Ponte novo ter se ubil. Nad nekaterimi trgovinami visijo nekam čudni napisi: namesto Koren bereš »ore«, namesto Kutni »uti«, namesto Mavrič »Mavrie«. Prav tako so »neznanci« mirodilničarju Antonu Podgorniku takoj drugi dan po otvorili trgovine odsekali z dletom »k«, tako da je postal »Podgornik«. Pred časom sta zaradi slabih kupčijskih zadev izginila trgovca Valentemizzi na Kornu in Anton Kustrin. Zaradi stiske se Goričani izseljujejo.

DOPOLAVORO I BALILLA U ZAREČJU.

Pazin, marta 1932. — Nedavno je poslije tolikog nastojanja uspjelo pazinskim fašistima, da i u Zarečju osnuju organizaciju Dopolavoro, pa je tako i to malo pazinsko selo dobilo »na vrijednosti«. Talijanski učitelji u Zarečju dobivali su česte opomene, jer im nije dugo uspjelo, da osnuju u selu Balilla organizaciju. Konačno im je i to pošlo za rukom, i sad imamo u Zarečju i tu fašističku organizaciju. Djeci, koja se upisuju obećano je, da biti hranjeni u školi i da će dobiti odijelo i cipele. Nedavno je bilo iz Zarečja pozvano pred brigadira Cerovlje oko deset naših ljudi. Brigadir ih je ispitivao i prijetio im se radi držanja prema organizaciji Dopolavoro. Imao je zabilježeno, što da je svaki od njih zlo rekao o toj organizaciji. Opomenu ih je strogo i pustio kućama. Nekoliko dana zatim došlo je u Zarečje desetak fašista iz Buzeta. Bili su kod »fiduciarja«. Kasnije su došli pred kuću bivšeg župana Gržetića. U kući su bila dva mladića. Fašisti su ih pozvali van i premlatili ih. Onda su ušli u kuću i učinili to isto s Gržetićem.

HAPŠENJE JEDNOG »OPOMENUTOG«.

Gorica, marta 1932. — Karabinjeri iz Podgore uhapsili su Angela Breganta, Jakovljevo iz Ločnika, koji se nije držao policijske »opomene« (difide). Mogao bi zato biti konfiniran.

HAPŠENJA U GORIČKOJ.

Gorica, marta 1932. — Financijska straža iz Godovića uhapsila je Josipa Petrovića Stefanovog iz okolice Idrije, jer mu je prilikom premetačine u kući nadjeno duhana, kave i — 15 patrona eksploziv. Optužen je zbog kriumčarenja i bit će doveden pred sud.

STROGE OSUDE NA RIJEČI.

Rijeka, marta 1932. — Dne 11. o. m. pred riječkim je tribunalom završen veliki proces protiv osamnaest osoba, optuženih, da su u više navrata prenišle preko granice slobodne riječke zone oko 4 tone šećera i nekoliko stotina kilograma kave. Osuđeni su: Nikola Vlah na 3 godine i 10 mjeseci zatvora i 50.000 globe; Emil Kučić, Nikola Kučić, Ivan Puž, Nikola Kinkela, Emil Poščić i Andrija Puž na 3 godine i 11 mjeseci zatvora i 50.000 lira globe; Ana Dukić i Ana Samsa na 5 mjeseci zatvora i 9000 lira globe; Katarina Samsa na 25 lira globe. Optužene su branili advokati De Torre, Hlaender i Boratti.

ŽUPANI IZ PAZINŠTINE NA RAPORTU.

Pazin, marta 1932. — Općinski komesar, koji je upravljao pazinskom općinom, dok nije došao novi podestat Quarantotto, pozvao je prošlog tjedna po najvećoj zimi i sniježnoj vijavici župane iz čitave pazinske okolice i održao im je jednu oštru lekciju. Župani su bili dovedeni u Pazin kamijonima, ali su natrag bili poslani »po volji«, uza sve veliko nevrijeme i strašnu zimu.

MED TRSTOM I GENOVO.

Trst, marta 1932. Med tržaškim porošćakima še vedno narašča brezposelnost, zlasti odkar so z raznimi velekapitalističnimi manevri in koncentracijami druga pristanišča prisvojila važne tržaške linije. Laksuriozna motornica »Vittoria« je bila predstavljena v Genovu z obljubo, da ostane u službi tržaško mostvo. Eno vožnje u Bombay so Tržačani res še naredili, potem pa so jih velik del ostavili. Na drugi vožnji so že Genovčani u Adenu pokvarili stroje. Pa tudi ta šola ni pomagala. V Genovu je prišlo do dejanskih spopadov med Genovčani ih Tržačani, pri čemur je bil — eden ubit. »Piccolo« je nato pozval prometnega ministra Clana naj posreduje, da bi Tržačani ostali. Obveljala je zahteva Genovčanov, da se nameste njihovi ljudje. Tako je ostalo še pač Tržačanov na motornici, a tudi ti bodo morali iti. V Genovu so Tržačane sprejeli s »tucji, Avstrijci, Nemci in Slovani«, Tržaški tisk protestira proti temu, češ, da so mornarji sicer Tržačani, toda pristni Italijani.

ZA GLADNU GOSPODU U TRSTU.

Trst, marta 1932. — U Trstu ne strdava i ne gladije samo proletarijat. Na stotine i stotine nekad dobrostojećih ljudi, trgovaca, činovnika, slobodnih profesionalaca, — nalazi se takodier u velikoj bijedi i prosto gladije. I dok se proletarij, pripadnici nižih klasa, ispomažu nekako javnim kuhinjama, gladna gospoda od stida ne mogu da na ulici čekaju s lončicem u koloni pred javnom kuhinjom. O tome je ovih dana pisala i fašistička štampa (La distribuzione di vito a persone decadute). »Congregazione di carità« pobrinula se je, da ipak i stidljiva gladna gospoda dodju do žlice hrane. »Decaduti« će dobiti bonove, s kojim bonovima će dnevno u gostionama ili kod dobrostojećih privatnika, sad kod jednog, sad kod drugog moći dobiti obrok hrane. »Decaduti« će dolaziti sa svojim lončicem po hranu, a jesti će kod kuće. Fašistička štampa apelira na sve one, koji mogu da dadu hranu u ovu svrhu, da se prijave što brže, jer je broj gladnih ogroman.

NOVI FAŠISTIČKI DIREKTORIJ FAŠJA U AJDOVŠČINI.

Gorica, marta 1932. — Pokrajinski fašistički sekretar u Gorici potvrdio je listu novog fašističkog direktorija u Ajdovščini. Direktorij u Ajdovščini je sastavljen ovako: politički sekretar Luigi Quadagno, članovi direktorija: Antonio Castellani, dr. Angelo Teston, dr. Angelo Furlani, dr. Giovanni Simonetti i Antonio Rizzato.

KARABINJERSKA TENENCA U CERKNOM.

Gorica, marta 1932. — U Cerknom je tako jaka karabinjerska stanica, da je prošlih dana ustanovljena posebna karabinjerska tendenca, koja će pripadati pod legiju karabinjera u Trstu.

JEDNA OSUDA ZBOG PRELAZA GRANICE.

Gorica, marta 1932. — Pred goričkom preturom odgovarao je ovih dana August Ipavec Josipov iz Gorice. Ipavec je pred par mjeseci prešao granicu i otišao u Ljubljani da traži posla. U Ljubljani nije našao posla, pa se je vratio natrag u Goricu. Na granici kod Hotederšice bio je ulvačen od pograničnih milicionera. Uhapšen je i predan idrijskim karabinjerima, da ga zatvore. Pretura ga je sad osudila na 3 mjeseca zatvora i 3000 lira globe.

DEPUTACIJA IZ ČIČARIJE NA RIJEČI.

Buzet, marta 1932. — I u sjevernom dijelu Istre počeli su se javljati znaci nezadovoljstva uslijed nesnosnog gospodarskog stanja. U velikoj podgradskoj općini su podeštati i komesari u posljednjih nekoliko godina tako nesmotreno upravljali s narodnim novcem, da su općinu osiromašili do srži i digli poreze i takse tako, da su iscrpili, i onako suhe izvore zarade čića, do skrajnosti. Tim rasipnim komesarima i podeštama nije bilo dovoljna stara opaska kuća, pa su kupili za veliku svotu najveću zgradu u Podgradu, bivši Narodni Dom. Velikim troškovima napravili su u selu sajmište, ma da takvo veliko sajmište nije bilo baš potrebno. Mnogo novaca utrošeno je za gradnju dječjih vrtova, u kojima bi se imali maći Čići i Brkini uzgajati u fašističkom duhu. Općina je sada u velikim dugovima. Odredila je nedavno veliki porez na familiju. Na svakog psa treba platiti 50 lira poreza godišnje. Seljaci su se ogorčeni počeli micati i dogovarati. Obratili su se za pomoć na Poljudjelski sindikat. Sastavili su deputaciju i otišli na Rijeku, da u pokrajanskom uredu tog sindikata predađu jedan memorandum. Ali bili su odbijeni. Šta više, sindikat je telefonski obavijestio karabinjere u Podgradu o toj akciji. Kad se je deputacija vratila u Podgrad, čekali su je karabinjeri i zaplijenili su im memorandum. Što će biti s ljudima, koji su bili u deputaciji, ne zna se.

DUHOVSKE VESTI.

Trst, marca 1932. — 31. januarja je č. g. Andrej Furlan slavil 25-letnico župnikovanja v Sv. Križu pri Trstu. Slovesnost se je vršila nadvse svečano. Pred sveto mašo je odbor župljanov izročil slavljencu nov misal. Popoldne je prispel v Sv. Križ sam tržaški škof Alojzij Fogar. Proti cerkvi se je uvrstil sprevod med spremljevanjem domače godbe. Za slavnostnim govornikom je izpregovoril tržaški škof Alojzij Fogar najprej v slovenskem jeziku, svoj govor pa je nadaljeval v italijanščini. Nato se je gospod župnik zahvalil faranom in svojim sobratom za veselje, ki so mu ga pripravili. Katinarsko faro upravlja po odhodu župnika Herberta Lajlerja gosp. Škabar, katehet v Trstu.

HRASTOVI OD HISTORIJSKOG ZNAČENJA.

Trst, marta 1932. — Po smrti Arnalda Mussolinija po čitavoj se Italiji i u najzabitnijim mjestima posvećuju velika ličepa stabla, uz svečane ceremonije, pokojniku u čast. Ta stabla dobivaju neko historijsko značenje i gaje se ko neka svetinja. Pokojni Arnaldo mnogo se je naime interesovao za šumarstvo, pa mu se narod tako odužuje. I u Julijskoj Krajini »otkrivaju«, to jest blagoslivlju, u Arnaldovu počast stabla. Tako su nedavno u Materiji svečano blagoslovili Arnaldovo stablo. U jednom selu na Krasu bili su odredili u čast Arnalda Mussolinija jedan veliki, zapravo najljepši hrast u tom kraju. Ali jedne noći pod taj je hrast bio postavljen eksploziv i još prije blagoslova hrast je skočio u zrak.

TALIJANSKI NACIONALISTI NA MALTI ODLUČNO USTAJU U OBRANU SVOG JEZIKA.

Trst, marta 1932. — Nacionalistički pokret na Malti tamošnje engleske vlasti energično suzbijaju. U borbi sa nacionalistima koji su bili poduprti od katoličkog svećenstva vlada lorda Stricklanda poslužila se najradikalnim sredstvima suspendiravši ustav. Tako Malta već godinu dana nema nikakove autonomije i stavljena je u red onih britanskih kolonija sa kojima se upravlja direktno iz Londona. Britanski guverner na Malti ima neograničenu vlast. Nedavno je britanska vlada poslala posebnu komisiju na Maltu, koja ima zadatak, da ispita situaciju i predloži potrebne mjere za sredjivanje prilika i za eventualnu uspostavu ustavnog stanja. Ova komisija nije još završila svoj rad, ali je već stavila neke predloge britanskoj vladi. Između ostaloga je predložila, da se u pučkim školama ukinu učenje talijanskoga jezika i da ostane u svim školama engleski jezik. Poznato je, da stanovništvo Malte, osim britanskih kolonista, govori svojim posebnim malteškim nariječjem, ali se služi i engleskim jezikom. Talijanski jezik najbliži je malteškom dijalektu, zato je do sada talijanski jezik u nekim školama bio nastavni jezik. Fašistička štampa u svakoj prilici ističe talijanski karakter Malte kao što je i prije oštro napadala vladu Stricklanda. Optužuje je da hoće istrijebiti Talijane na Malti i da svojom intolerancijom onemogućava katoličkim biskupima, da se u crkva na Malti služba božja vrši na talijanskom jeziku. Tako i sada podvrgava oštroj kritici predlog britanske parlamentarne komisije o ukidanju talijanskog jezika u školama na Malti. U dugim izvještajima »Tribuna«, »Popolo di Trieste«, »Giornale d'Italia« i drugi fašistički listovi prikazujući sadašnju situaciju na Malti izražavaju bojazan, da bi gruba sila mogla skršiti otpor malteških nacionalista, koji je posljednjih dana pojačan. U više mjesta Malte, a naročito u La Valetti nacionalisti vode živu agitaciju protiv projektiranog ukidanja talijanskog jezika u malteškim školama. U La Valetti nacionalisti su održali protestnu skupštinu i priredili demonstracije protiv sadašnjih vlastodržaca osuđujući postupak britanskih vlasti i pozdravljajući akciju malteških nacionalista. Fašistički listovi ističu da brutalna metoda ne može prisiliti jedan narod, da se odrekne svoga jezika, pa ona ima pravo tražiti da se pučanstvu Malte vrate građanska prava. Pri tome svi fašistički listovi prenose jedan članak fašističkog lista koji izlazi na Malti pa se smatra kao organ malteške nacionalističke stranke. U tome članku između ostaloga se veli: Britanska vlada postupa s nama grubo i neopravdano, jer smo mi u nemogućnosti, da se silom opremo njezinim brutalnostima i njezinim nepravdama. Ali britanska vlada učtivo se klanja velikim dominionima i odriče se čak i svojih prava i povlastica da im se ulaska. Prema nama jer smo mali i goloruki njezina politika je drukčija. To je tipična politika kukavica, koji kad se moraju pokoriti jačemu iskaljuju svoj bijes na slabijem. Kukavička britanska vlada je kao i drugdje tako i u našem slučaju najbolje dokazala njezinu političku dekadencu i kratkovidnost. Britanska vlada može grubom silom svojih topova i baluneta istisnuti talijanski jezik i zamijeniti engleskim u svim izvanjskim manifestacijama našega javnoga života. Ali sva moć njezinog velikog imperija ne će nikada moći uništiti ili oslabiti naše talijanske osjećaje.

Organizovana aktivnost

Semestralna glavna skupština Istarskog Akademskog Kluba

U subotu 12. o. mj. u 8 sati na večer održana je redovita semestralna glavna skupština Istarskog akademskog kluba u Zagrebu. Skupštinu je otvorio predsjednik Milan Čok. Prije prelaza na dnevni red predlaže, da se pošalje Nj. Vel. Kralju pozdravni brzojav. Skupština to prima jednoglasno uz pljesak i klicanje »Živio Kralju!« Iza toga se predlaže brzojav g. dru Ivanu Mariji Čoku, predsjedniku našeg Saveza u Beogradu, što skupština također jednoglasno prima.

Predsjednik pozdravlja zatim izaslanike društva »Istra« g. Dra Ražena, g. Semelića, g. Prelca, te izaslanike Jugoslavenske Matice g. Bafa i zahvaljuje se, što su se odazvali pozivu da prisustvuju skupštini.

U jednom kratkom govoru predsjednik se osvrće na rad kluba u prošlom semestru i u par crta daje sliku tog rada. Jednom željom, jednom mišlju bio je započeo rad našeg kluba i u minulom semestru kao i prije, mišlju na naš narod u Julijskoj Krajini, na naše žrtve onkraj granice i željom da napravimo korak dalje u radu za našu stvar. Tokom ovo nekoliko mjeseci pretrpio je naš narod nova nasilja i nove nepravde. Specijalni tribunal je i opet podijelio par stotina godina tamnice, a mnogi čekaju na istu sudbinu. Sjeća se zatim naših preminulih velikana nadbiskupa Dra Sedeja, Dra Slavika i spominje nedavni gubitak prof. Ivana Mandića, upravitelja Istarskog internata. Skupština im kličie slava.

Dr. Ivo Ražen predsjednik društva »Istra« čestita klubu na radu i želi mu što bolji uspjeh i obećaje pomoć, gdje bude trebalo. Iza toga se prelazi na čitanje tajničkog izvještaja.

Tajnik Jurman iznaša dosta opširno rad kluba u prošlom semestru. Iako je bio ovaj semestar kratak, trebalo je ipak mnogo posla da se izvrši i mnoga pitanja da se riješe. Svijestan dužnosti i zadaće, koju je odbor na sebe preuzeo nastojalo se što bolje izvršiti postavljenu si zadaću. Naš klub nije jedno obično akademsko društvo, nije tek jedno okupljanje ljudi, koji dolaze u klub samo da pročitaju novine ili da odigraju partiju šaha. Ne, mi ne zaboravljamo nikada da su naši ciljevi dalekosežniji, da su naši zadaci teški i zato ne treba klonuti, već raditi u svakom pogledu svi skupnim i sistematskim radom. Zadaća, koju je odbor preuzeo na sebe početkom semestra bila je teška. Tu je zadaća klub dostojno izvršio iako nije moguće neka pitanja potpuno riješiti i dovesti do kraja, budući su to stvari koje iziskuju vremena, a osim toga naidje se katkada na poteškoće, kojima se i ne nada.

Klub je imao u vidu da se ima održati ove godine kongres emigranata iz Julijske Krajine. Na tom kongresu imalo bi se posvetiti nešto vremena i studentima da se riješe pitanja, koja se tiču s viš studenata emigranata iz Italije i u tu svrhu bi se imalo pozvati predstavnike Grka iz Dodekaneza i Nijemaca iz Tirola. Hoće li do toga doći još se ne zna. Da što bolje upoznamo i zainteresiramo javnost kao i akademsku omladinu za naše stvari bilo je u vidu održanje nekoliko predavanja što se i održalo. Da se sačuva uspomena na naše mučenike klub je odlučio podignuti na Mirogoju jedan spomenik. Stvar je još u toku i nadamo se da će se skoro i realizirati. Klub je bio u stalnom kontaktu s mnogim emigrantskim društvima. S Klubom jugoslavenskih primorskih akademikov u Ljubljani imali smo jedan zajednički sastanak sa predavanjima o Grcima i Nijemcima pod Italijom na kojem se raspravljalo i o zajedničkom radu i nastupima u javnosti. Tom prilikom je pokrenuto pitanje osnivanja jednog Saveza svih omladinskih emigrantskih organizacija u Jugoslaviji. U stalnim vezama smo bili sa Savezom u Beogradu, kao i još nekim emigrantskim društvima. Posebno treba spomenuti veze i saradnju s društvom »Istra« i njenom omladinskom sekcijom te Jugoslavenskom Maticom. U društvu »Istra« i omladinskoj sekciji učlanjena je većina naših članova i u odborima tih društava vrše naši članovi važne funkcije. U opće u svim važnim stvarima i pitanjima održavaju se zajedničke konferencije, predavanja i t. d. Bili smo u vezi i s nekim zagrebačkim akademskim klubovima s kojima smo u više navrata zajednički nastupili u javnosti. Veze s »Kolom srpskih sestara«, koje postoje otkako postoji i naš klub bile su i ovog semestra isto tako tijesne i srdačne te uopće svaki naš nastup i naš rad prati to društvo s velikim simpatijama, pomažući nas pritom i materijalno i moralno.

Ove godine pada 50 godišnjica smrti i 120 godišnjica rođenja biskupa Dobrile. Da bi se što dostojnije proslavila ta dva datuma klub je dao inicijativu za održanje više proslava u nekim našim gradovima, a najviše se pažnje posvetilo proslavi koja bi se imala održati u Karlovcu. Tu se konstituirao našom inicijativom građanski odbor za tu proslavu, koja bi se imala sastojati u tom da se podigne spomen ploča na samostanu, gdje je Dobrila pohađao školu.

Vežu, koju imamo putem društva sa našim emigrantima u Zagrebu odlučili smo u potpunosti i time da se drže stalna ne-

djeljna predavanja našim radnicima, koji su okupljeni u podružnici društva »Istra« na Trešnjevci. Dosad su održana tri sastanka s predavanjima, koja najviše interesuju naše radnike, a s tim predavanjima i sastancima misli se i dalje nastaviti.

Klupski sastanci održavali su se svakih 15 dana. Tako je održano 7 sastanaka s predavanjima (o kojima je već bilo govora u »Istri«). S omladinskom sekcijom društva »Istra« održana su tri zajednička sastanka, kao i zajednička božićnica. Koncem novembra održana je vrlo uspješna proslava 25 godišnjice smrti Simona Gregorčiča.

Klub broji 53 redovita člana, 6 izvanrednih i 16 starijina. Odborskih sjednica bilo je 17. Korespondencija kluba je bila dosta živa, 228 poslanih i 90 primljenih dopisa. Budući se primio tajnički izvještaj prešlo se na blagajnički izvještaj.

Blagajnik Božo Race čita izvještaj o stanju blagajne. Prihodi blagajne sastoje se u članarini i od kakovog dara, kojeg klub primi. Blagajnički se izvještaj prima. Milutin Ivanušić čita izvještaj knjižnice. Nabavilo se nekoliko novih knjiga i to ponajviše onih, koje govore o našim stvarima i koje obraduju naše probleme. Članovi su dosta posudjivali iz društvene knjižnice.

Program in načrti Primorskega društva »Zarja« v Kranju

Da nekoliko seznanim i zainteresiram o našem gibanju ljudi, ki nas samo tako na pol, ali pa sploh ne poznajo, se mi zdi potrebno v našem listu, katerega čita marsikdo, spregovoriti par besed.

Odhajali so in še odhajajo iz naših krajev ljudje, ki se naseljujejo v novi domovini, ter tu povprašujejo po društvi, se včlanjajo, zahajajo k sestankom se družijo, upajo...

Vsem tem ljudem je treba dati nekaj, da se ne potope v življenju, da ne izginejo v vrvežu in to jim dajejo društva. Čut družabnosti, čut skupnosti, je baš pri naših ljudeh tako razvit in v srca vtisnjen, da nam je težko samim biti, še težje tu, kjer bivamo prisiljeni, zato se družimo v društvih. Ta društva pa ne smejo biti zaspana, mrtva, ne morejo biti taka, ker je v njih nekaj, neka gonilna sila. Ta sila je trpljenje, ta sila je upanje in veliko hotenje. In ker je ta sila v nas, ker je v nas vera in upanje, zato se družimo in še zaradi nečesa, ker vemo, da je v slogi moč.

Zarjan odbor se je zavedel vseh teh dejstev. Spoznal je, koliko je tu različnih ljudi, različnih mišljenj, različnih teženj. Kako ugoditi vsem, kako vse zadovoljiti, vse pritegniti, to je bila naloga, katero si je odbor zadal in ki jo je danes že rešil. Najrazličnejše so vrste društvenega udejstvovanja. Skupna nam je vera v svobodo in vrnitev v naše Primorje, skupni sestanki, katerih se morajo udeleževati vsi člani. A poleg tega je vsakemu dana prilika, udeleževati se tam, za čemer teži, kar ga veseli. Društvo ima svoj pevski odsek. Tu se poje najprej lahke narodne pesmi, če, pa vedno težje, dokler se ne bo prišlo do močnejših peti tudi težje, moderne stvari. Imamo športni odsek, ki ima turistični, lahkoatletski ter žensko in moško hazenski pododsek. Kar kdo hoče to si more izbrati. Ustanovil se je prosvetni odsek. Uči se deklamirati, sestavlja se predavanja, govori se o načinu prednašanja. Bavi in goji se dramatik. Vse kar kdo hoče, vse dobi, samo želeli mu je treba. Pa tudi naših tovarišic nismo pozabili. Toliko jih je, ki so same dospеле, nenadoma iz varnih materinih rok so zašle v sredo življenja, a so naše društva, svoje ljudi, vrstnice s katerimi lahko pokramlajo, se nasme-

Rad omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu

Knjižnica Sekcije. — Predavanje o higijeni. — Mandolinisti. — Organizacija omladinki. — Zbor omladine u Zagrebu.

Omladina iz Julijske Krajine, koja se nalazi u Zagrebu pokazuje u svom radu sve veću aktivnost i sve veći smisao za rad. Omladinska Sekcija društva »Istra«, u kojoj je do sada okupljeno oko stopećet članova i članica radi oduševljeno. Iz izvještaja o radu, kojeg je Sekcija podnijela na glavnoj skupštini društva »Istra« mogao je svako vidjeti, ne samo, da je u ovo nekoliko mjeseci postojanja Sekcija radila, nego, da se može od omladine očekivati još mnogo veća aktivnost i uspješan rad. Ona je pokazala, da ne pozna nikakvih zapreka u svom radu. Svaku svoju zamisao provede u djelo.

U petak, 11. o. mj. na redovitom članskom sastanku Sekcije bilo je govora o knjižnici Sekcije, koja je osnovana pred par mjeseci. Pomoćnik knjižničara Križmančić Silvestar govorio je o važnosti knjižnice. Iznio je članstvu popis knjiga, prikazao sadržaj. Potaknuo je članstvo na što veće čitanje. Prema zaključku sjednice poslovnog odbora Sekcije predlo-

ženo je članstvu, da se buduća sedmica posveti sakupljanju knjiga. Pročelnik sekcije A. Cerovac pozvao je stoga sve članstvo, da sudjeluje u toj akciji, koja ide zatim, da osnuje knjižnicu, koja ne bi služila samo članovima Sekcija, nego svim Istranima u Zagrebu. Sekcija prima svakovrsne knjige i revije na bilo kojem jeziku. Osobitu pažnju posvetit će Sekcija nabavljanju knjiga i revija, koje obraduju naša pitanja i knjige naših pisaca. Knjižnica broji sada oko 200 raznovrsnih knjiga, koje su većinom darovane. Pročelnik se je zahvalio na sastanku svim darovateljima knjiga.

Iza toga je student, član Sekcije Jakac Dušan održao predavanje o higijeni. Pri koncu predavanja osvrnuo se predavač na razarajuću bolest gripu i uputio je članstvo kako se ima čuvati i liječiti od te bolesti. Članstvo ga je s interesom saslušalo i bilo mu zahvalno na savjetima.

U svrhu razvijanja što veće društvenosti i međusobnog upoznavanja, priredila je Sekcija u nedjelju dne 13. o. mj. za svoje članove čajanku u »Kolu« koja je uspjela iznad svakog očekivanja. Svatko, ko je bio prisutan na toj skromnoj priredbi, mogao je vidjeti od kakovog je velikog značenja ovakova priredba za upoznavanje i gajenje društvenosti među omladinom. Na čajanci je vladala vrlo velika intimnost, svatko se je osjećao kao u krugu svoje obitelji. Za vrijeme odmora recitirao je student Ivanušić nekoliko lijepih pjesama iz Gervais-ove zbirke na što je bio sa strane prisutnih nagradjen pljeskom. Omladinac Vidmar je također s uspjehom recitirao jednu veselu pjesmu od Župančiča. Svirao je mandolinistički zbor sekcije, koji je pod vodstvom poštovnog i sposobnog omladinca Milana Brebera, sa svojim skladnim i lijepim sviranjem iznenadio sve prisutne. Mora se naime uzeti u obzir, da zbor radi tek nešto više od mjesec dana i da mu je to bio prvi nastup. Čajanka je započela pol sata iza članskog sastanka društva »Istra« t. j. u 4 pol sata, a trajala je do 9 sati na večer. Mala dvorana »Kola« bila je dupkom puna omladine, koja se je razila uz želju, da bi se što češće upričile ovakve priredbe.

Cinjenica, da imade u Zagrebu nekoliko stotina naše omladine potakla je Omladinsku Sekciju da sazove jedan zbor sve naše omladine, koja se nalazi u Zagrebu i u okolici Zagreba. Taj zbor bi se imao održati na Uskrsnji ponedjeljak. Pripreme već su u toku. Mjesto i točno vrijeme održanja tog zbora bit će na vrijeme objavljeno. Upozoruje se omladina, na poziv, u ovom listu, koji se odnosi na taj zbor.

D. J.

Novi odbor sastoji se iz slijedećih lica: Radoslović Ante predsjednik, potpredsjednik: Grakalić Jovo, tajnik I: Gržetić Milan, tajnik II: Pribetić Stjepan, blagajnik: Božo Race, blagajnik II: Opašić Josip, arhivar: Renko Stanko i odbornik: Korlević Bogumil. U revizioni odbor su ušli: Čok Milan, Jakac Dušan i Terpin Stevo.

Novi predsjednik se zahvaljuje članovima za povjerenje, obećaje da će nastojati da bude rad kluba i nadalje što uspješniji i moli za saradnju svih članova. Dobrila predlaže da se i dalje održi kontakt s radnicima i što uža saradnja sa svim emigrantima u Zagrebu, da bi time otpala tvrdnja, da ne saradujemo sa svima. Predsjednik mu odgovara, da saradnja već postoji i da će se i nadalje držati predavanja radnicima, kao što se počelo. Zaharija govori o raspodjeli rada i želi, da bi svi članovi saradivali, da ne bi pao sav teret samo na odbor. Oko 11 sati zaključuje predsjednik skupštinu.

UPOZORENJE OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA« ČLANSTVU.

Omladinska Sekcija upozoruje svoje članstvo, odbor i pojedine pododseke na sedmični dnevni red u prostorijama, koji je fiksiran kako slijedi: Uredovno vrijeme tajnika ponedjeljkom i srijedom od 2—3 sata poslije podne, blagajnika subotom od 6—7 i pol sata na večer, sjednice poslovnog odbora nedjeljom od 2 i pol do 4 sata poslije podne, članski sastanci subotom od 7 i pol do 9 sati na večer, vježbe mandolinista utorkom i petkom od 7—9 sati na večer, vježbe diletanata utorkom i petkom od 6—7 sati na večer, izdavanje knjiga iz knjižnice Sekcije nedjeljom od 11—13 sati i četvrtkom od 6—8 sati na večer. Upozoruje se svi na točnost. Članstvo se upozoruje na redovito uplaćivanje članarine. — Ukoliko koji član ne može radi neuposlennosti uplaćivati članarinu imade pismene podnijeti odboru molbu za oprost od članarine.

POZIV ČLANICAMA OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA« I OSTALIM DJEVOJKAMA IJ JULIJSKE KRAJINE.

Omladinska Sekcija društva »Istra« poziva sve svoje članice i ostale djevojke iz Istre, Trsta, Gorice, Zadra i ostalih naših krajeva potpalih pod Italiju, da dodju u nedjelju dne 20. o. mj. u 3 sata poslije podne na sastanak, koji će se održati u društvenim prostorijama, Gajeva ul. 28. II kat.

POZIV OMLADINI IZ JULIJSKE KRAJINE, KOJA ŽIVI U ZAGREBU I U OKOLICI ZAGREB.

Poziva se sva omladina iz Julijske Krajine (Istre, Trsta, Gorice, Rijeke i Zadra), koja živi u Zagrebu ili u kojem obližnjem mjestu Zagreba, da dodje na omladinski zbor, koji će se održati na Uskrsnji ponedjeljak. Na tom zboru bit će govora o važnim pitanjima, koja se tiču naše omladine, pa je potrebno da bude prisutna sva naša omladina bez obzira na stalež i na spol. Program, mjesto i točan sat održanja zbora bit će pravovremeno objavljen u dnevnim zagrebačkim novinama.

DAR OMLADINSKOJ SEKCIJI.

Zapriječen, da dodje na čajanku Omladinske Sekcije, darovao je g. Dr. Ivo Ražen Sekciji iznos od Din 100, na čemu mu se odbor Sekcije toplo zahvaljuje.

»Nanos« v Mariboru slavi Dobrilo

V spomin škofa Dobrile se je 15. marca vršilo predavanje v Narodnem domu. Predaval je gospod župnik Jakob Skočič. Najprej je gospod predavatelj opisal njegovo življenje, nato pa predložil njegovo delo in zasluga za Istro in Primorsko v obče. Predstavil nam je škofa Dobrilo kot borca za svobodo in narodnost istrskega kmeta, kot Mojzeza Istre. Posebno zanimiv je bil opis težkih borb, katere je bojeval Dobrila na Dunajskem dvoru, vselej ponosen na svoj narod in jezik. Kako sovraštvo si je nakopal s tem, priča jasno že samo dejstvo, da so njegovi nasprotniki klicali celo svoje pse s škofovim imenom. Predavanje je bilo skrbno sestavljeno, prežeto z borbenostjo za sveto stvar. Izredna velika udeležba s strani primorske omladine pa dokazuje, da se ona zaveda svoje velike naloge.

Mestoma je že med izvajanjem g. župnika dala duška svojim čustvovanjem. Ni čuda. Tako prikleniti in navdušiti za stvar zna samo človek, ki nosi v svojem srcu domovino in njene rane. Vili je mladini novega poguma in borbenosti. Vse njegovo predavanje je izvenelo v krasni sentenci: »Domovini služi samo oni, ki ji koristi! Vsak drugi pa ni samo ohromel in mrtev ud, ne, on je več, on je izdajalec.«

»Nanos« se je s tem večerom častno oddolžil spominu velikega Dobrile.

Zarjan.

Razne vijesti

NAŠI KOLEDARSKI PODATKI.

8. marta 1928 je izišel zakon o krstnih imenih, ki zabranjuje, da bi se dajala novorojencem slovanska imena.

10. marca 1931 konfiniran preč. g. Ivan Rejec, župnik v Sv. Križu na Vipavskem. Konfiniran je bil zato, ker so neznani storilci položili v noči s 26. na 27. februarja bombe v svetokriški samostan v katerem gospodarijo namesto naših izgnanih redovnikov zagriženi fašistovski kapucinci.

16. marca 1924 je bila proglašena aneksija Reke k Italiji. Stem je bila zapечатena usoda Reke. Tudi proglašitev svobodne zone na šesto obletnico aneksije (1930) ni rešila Reke počasnega propada in umiranja.

19. marca 1931. Po naročilu jugoslovanskega opiskopata se vrše po vseh jugoslovanskih cerkvah molitve za preganjane v Julijski Krajini. Radi teh molitev so fašisti besneli.

24. marca 1925 velika fašistovska nasilja po vsej Istri Naslednjega dne je vložil posl. Besednjak interpelacijo v rimskem parlamentu in je obširno govoril o divjanju fašistovskih tolpe.

24. marca 1929 »Plebiscit« za fašizem. Po vsej Italiji in posebno v Julijski Krajini velika nasilja. Velikanske potvorbe pri volilnih rezultati. Incidenti pri Pazinu, ki so začetek tragedije Vladimira Gortana in njegovih tovarišev. Pri teh incidentih je izgubljen življenje seljak Tuhtan.

29. marca 1931 ponoči zgorela italijanska osnovna šola v Cessoči pri Bovcu. Ta požar je bil nov povod sa preganjanja našega ljudstva.

30. marca, je bil pri napadu tolpe škvadristov ubit delavec Tretjak v Sv. Križu pri Trstu.

MUČENIK OČE IN SIN?

Cesare Battisti je znan italijanski mučenik. Bil je socijalistični poslanec trentinski v dunajskem parlamentu in sloveč geograf ter planinec. Ko je bruhnila svetovna vojna vstopil je v italijansko vojsko in se boril na tirolski fronti. Tam so ga Avstrijci vzeli, odsodili na smrt in obesili v Trentu leta 1916. Italijani se torej opravičeno ponašajo z Cesarem Battistijem kot slovečim mučnikom, ki je prostovoljno žrtvoval svoje življenje za italijansko domovino. Proslavlja jo jako pogostoma in pred kratkim odkrili so mu tudi oprsje na tehnički šoli v Boznu z velikim slavjem. Državne, vojne in šolske oblasti so prisostvovala slavju na katerem so govorniki povdarjali neminljive zasluge prof. Cesareja Battistija za »osvobodjenje« Južne Tirolske poleg njegovih vrlin učenjaka, junaka in rodoljuba italijanskega. Na koncu morala je defilirati vsa bozenska mladina pred Battistijevim kipom.

Tako je bilo v Boznu, kjer je prebivalstvo večinoma nemško. V sosednjem italijanskem Trentu pa so ljudje majali glavami, ko se je izvedelo, da je sin pokojnega in proslavljenega Battistija zginil. Znano je bilo že, da sin ni zatajil očeta v značaju in mišljenju in da nikakor ni hotel ukloniti se pred sedanjim mogotcem. Zato so ga že ponovno zaprli ko je javno obsojal brezobzirno postopanje z ljudstvom. A pred kratkim so ga po običaju iz ljudstva napadli in teško ranili, da je mladi Battisti obležal in morali so ga odpeljati z vozom proč. Od tedaj že 2. mesec ni nikakega glasa o njem. Govori se in ugiba najrazneje. Da je vbežal v inozemstvo, bi se gotovo kje javil, da bi že kmalu vsi vedeli zanj. Ker pa ni glasu o njem se domneva, da je kje zaprt na način, da se ne more oziroma ne sme javiti, — ako je sploh še živ! Ker znano je, da je večkrat zginula kakšna nepriljubljena oseba ki je motila vladajoči red tako skrivnostno da se ni moglo ničesar o njej doznati. Zato je postalo nasprotje tej bučnim proslavljanjem očetovega spomina in postopanja s sinom istega tako kričeče, da se je tudi ostali svet počel zanimati za mučeniško osodo sina mučenika Battistija.

DOBER ODGOVOR.

Italijanski listi so se pritožili pred kratkim da dunajska radiopostaja omenja večkrat podjarmljene Nemce v Italiji in svari da take opazke motijo mednarodni sporazum, zlasti med dobrimi sosedi, kakor sta Italija in Avstrija. Take opazke so posebno neprimerne in škodljive po mnenju laških listov, ker se prenašajo iz Dunaja istočasno na vse evropske in celo amerikanske postaje.

Tem očitkom odgovarja neki nemški list. Ako Italija dovoli svojim nemškim državljanom izvrševanje njihovih kulturnih in jezikovnih pravic kakor je to slovesno objubil ob sklepanju mira in kar je po vsakem pravu tudi dolžna storiti potem bodo same ob sebi nevale tudi one opazke o podjarmljenih Nemcih. Dokler pa ni Nemcem v Italiji niti dovoljeno, da bi smeli sami pritoževati se radi nesnosnega svojega položaja, ne more Italija še od ostalih Nemcev zahtevati da bi tudi oni molčali ko vidijo, slišijo in tudi čutijo, kako njih bratje trpijo. Nasprotno Nemci so dolžni da vedno bolj glasno povedo celemu svetu, da njih bratje se niti ne morejo pritoževati več v svojem jeziku in da se jim jemlje njihov nemški značaj, kakor nikjer drugje na svetu.

UMRLA JE MATI ŠPANGERA.

Trst, marca 1932. — Prošli teden je na Proseku umrla mati Špangera, ki je bil obsojen na 30 let ječe v znanem procesu proti Bidovcu in tovarišem.

Kad na stolu zamirišu „JAJNINE“

u svakom se uzbudi želja za tim nedostiživo ukusnim jelom. Makaroni, špageti i pridodaci za juhu dobivaju se u svim boljim trgovinama u vrećicama po četvrt kilograma s natpisom „JAJNINE“

Dnevna novost bila bi još i ta, da se je ovih dana prikazala u operetskom pozorištu »Petrograd« premijera pozorišnog komada »Komedijska na krovu Riunione«.

Čujem iz krugova bliskih teaterskom svetu, da će se uskoro prikazivati u Rimu premijera tragikomedije jednog talijanskog dramatičara, koja bi se imala zvati: »Un ballo in maschera sull tetto della Jadranska sloboda«.

Za danas vas pozdravljam sa našim starodrevnim pozdravom: Bog i Jugoslaveni!

Ljubidrag Garčina

SVEČANA PROSLAVA 50 GODIŠNJICE SMRTI J. DOBRILE U ČAKOVCU.

Dne 21. februara t. g. u 5 sati po podne u velikoj dvorani Drž. učitelj. škole u Čakovcu uz učešće Drž. učitelj. škole proslavila je Jugoslavenska matica — Podružnica Čakovec svečanom akademijom 50 godišnjicu smrti našeg biskupa Jurja Dobrile.

Svečanu akademiju otvorio je pretsjednik Jugoslavenske matice — Podružnica Čakovec gospodin Temerinac S. Dušan, direktor učiteljske škole, istaknuvši ciljeve Jugoslavenske matice u našem nacionalnom i državnom životu. Iza toga je slijedio slijedeći program:

- 1) Državna himna. Mješoviti zbor.
- 2) Krasna zemljo, Istro mila. (Brajša). Mješoviti zbor.
- 3) Slaveni i Istra, predavao gosp. Anzulović Ante, profesor.
- 4) Molitva Istrana dobrom pastiru Jurju Dobrili od Rik. Katalinića (deklamovao Bel Ivan, djak vježbaonice).
- 5) »S Učke Gore«, Karišić istarskih napjeva za 4 vijoline po Brajši, (izvodili djaci Učitelj. škole: Maurović I., Štefanec J., Senica V. i Potočnjak I.);
- 6) Nade Istre (dječji igrokaz prikazala djeca vježbaonice).
- 7) Istrane dragi, na noge žurno (koračnica od Brajše) Mješ. zbor.
- 8) Prikazivanje slika iz istarskog gospodarskog, kulturnog i nacionalnog života.

»PRIMORSKI SLOVENCI V BEOGRADU«

Pod tim naslovom donosi »Slovenec« od 14. o. mi: V petek zvečer so priredili primorski Slovenci, katerih organizacija šteje nad 500 rednih članov, ki zadnje čase kažejo hvalevredno agilitnost, zanimivo socialno predavanje. Predaval je naš goriški rojak in priljubljeni tenorist Jarc o praktičnem skrbstvu za socialno ponižane in izkoriščane. Naglašal je posebno važnost privatne iniciative na tem polju. V drugem delu svojega govora je obravnaval probleme, ki se tičejo usode primorskih Slovencev ter stavil nekaj zelo zanimivih konkretnih predlogov, kako naj se pomaga brezposelnim, med katerimi se nahaja tudi veliko Slovencev iz Primorja in iz Goriške. Predavanja se je udeležilo okrog 150 primorskih rojakov ter mnogo prijateljev iz prestolnice.

SAVEZNIM ORGANIZACIJAMA.

Molimo još jedamput one savezne organizacije, koje nam nisu odgovorile na našu okružnicu o uskrnim oglasima, da to odmah učine. O oglasima, koje ćemo za uskrni broj dobiti ovisi opseg našeg uskrnog broja.

Molimo nadalje savezne organizacije, da u svom djelokrugu porade na tome, da se što veći broj emigranata i ostalih Jugosiavna pretpatni na list, jer kampanja za povećanje tiraže lista nije još ni izdaleka dosegla postavljeni cilj. Naš list mora doseći 6000 istisaka, a to se daje postići samo udruženim silama i smišljenom akcijom. O radu organizacija ovisi opstanak i izgled našeg lista.

PRETPLATNICIMA U INOZEMSTVU.

Upozorujemo naše pretplatnike u inozemstvu, da podmiru zaostalu pretplatu, jer smo u protivnom slučaju nakanili, da im list od 1. maja dalje ne šaljemo. Vjerujemo, da će se naši pretplatnici u inozemstvu odazvati našem pozivu, pa nećemo biti prisiljeni na ovaj korak.

† LUKA PREMATE.

Primamo sa Sušaka: Na Sušaku je pred nekoliko dana umro emigrant Luka Premate, listonoša, rodom iz Premature. Nemilosrdna smrt ubla nam je opet jednog od naših najmilijih drugova, jednog supatnika, koji je, kao i mnogi drugi, bio prisiljen, da napusti rodni kraj i da se seli ovamo. U oslobođenoj Jugoslaviji našao je drugu domovinu, ali na Istru nije nikada prestajao misliti i raditi za nju. U najboljoj muževnoj dobi podlegao je teškoj bolesti, koja ga je dugo mučila. Iza sebe je pokojnik ostavio ženu i dvoje neobskrbljene djece. Neka mu je pokoj vječni, a njegovima naše saučešće.

Istrani na Sušaku, koji su uvijek složni, kad treba pomoći bližnjemu, bili su spremni, da, makar i skromnom potporom, priskoče u pomoć udovici Luke Premate i sakupili su među sobom svotu od 885 din. Imena darovatelja su ova:

Lorencin Andjel Din 100.—; Ujčić France komesar pogr. policije Din 50.—; Rakić Ivan, pomorski pilot Din 50.—; Brgić Ivo direktor gimnazije Din 50.—; Dr. Orlić Ivo, odvjetnik Din 50.—; Skoko Vladislav, viši oficijal u Bakru Din 50.—; Leverić Mate Din 50.—; Debeljuh Ivan, oficijal policije Din 50.—; Rakić Blaž Din 50.—; Ing. Šverko Din 50.—; Ing. Klenovar Pravoslav Din 50.—; Dr. Cerver Gjuro, odvjetnik Din 50.—; Bradetić Ivo Din 20.—; Lukež Dragutin, učitelj Din 20.—; Dr. Petar Kirac, perovodja grada Din 20.—; Car Viktor Emin Din 30.—; Dr. Virant, odvjetnik Din 20.—; Galović Jure, trgovac Din 50.—; Trubić Josip Din 10.—; Ivanka Gauš Din 10.—; Jurašin Nikola Din 5.—.

IZ ISTARSKE PROŠLOSTI

Donosimo jedan dopis iz četvrtog broja »Naše Sloge« od g. 1879., koji nam sam za sebe mnogo govori o jednom mentalitetu, koji se je uvijek protiv nas služio svime i svačime, a najčešće podvalama. Ovaj dopis je ilustracija jednog vremenskog perioda, tamo od prvih početaka našeg narodnog buđenja pa sve do danas.

Nagli ekonomski razvoj Pule početkom druge polovice prošlog stoljeća privukao je u taj grad mnogo novih stanovnika, među njima i mnogo našeg naroda iz unutrašnje Istre, Hrvatskog Primorja i Dalmacije. U pučkim školama, kojih je bilo onda 10 muških a 8 ženskih, bio je velik dio hrvatske djece, koja nisu razumjela talijanski.

Među svećenicima, koji su u tim školama podučavali vjeronauk, bio je jedan, koji je djeci tumačio u hrvatskom jeziku. To je puljskom tjeđniku »Il Risorgimento« bio, dakako, povod da tog vrijednog svećenika nazove — vi već pogadate kako — panslavističkim agitatorom, koji uči djecu, »da su Bog i apostoli bili Slaveni«. Ovaj svećenik bio je kuražan, pa je, kako se kaže »istini za volju« prisilio urednika da objavi njegov ispravak, koji donosimo kao mali dokument o našoj prošlosti:

»Nije istina da sam tumačio djeci, da su Bog i apostoli bili Slaveni, i tko to tvrdi laže.

»Ja sam bio kateheta na općinskim školama, koje su polazili mnogi dječaci, koji nisu razumjeli talijanski, i zbog toga da im učilepim prve religiozne osjećaje morao sam po savjesti, kao i u skladu s § 19 temeljnog zakona, onome koji nije razumio talijanski, tumačiti katehizam hrvatski. Ovo i ništa drugo ne mogu odgovoriti na vaš članak«.

Iste optužbe nekad kao i danas. Nekađ je urednik bio prisiljen da donese ispravak, a danas se nas šalje u konfinaciju. Onda su prilike bile ipak drugačije nego danas, ali mentalitet, onaj zlobni i lažni denuncijantski, bio je i ostao uvijek isti.

OKRUŽNICA OMLADINSKOG SVETA U LJUBLJANI.

Upozoravamo naročito omladinske organizacije na okružnicu, koju je pred nekoliko dana razaslao Omladinski Svet u Ljubljani, u kojoj se govori o saradnji u našem listu.

Ig. Breznikar

Trgovina kave i čaja
Vlastita elektropržionja i
elektromlin za mlevenje
Zagreb, Illica broj 65.
Telefon 7657

Naša kulturna kronika

Koncert v proslavo Iva Sancina in Maše Gromove

Razen tradicionalnega novinarskega koncerta nobena ljubljanska prireditelj vsega leta ni tako odlično uspela kakor koncert z družabnim večerom, ki ga je poseben odbor pod načelstvom županje ge Olge dr. Pucove s sodelovanjem Kluba Primork, ASK Primorje ter drugih društev, ki združujejo naše primorske rojake, priredil v soboto v veliki in stranskih dvoranah hotela Uniona v čast svojima voditeljima ge. Maši Gromovi in g. Ivu Sancinu v proslavo njune 60 letnice. Tako piše ljubljanski »Slovenski Narod« od 14. marca.

Ze dolgo Ljubljana ni slišala takega virtuoza na vijolo, kakor je ravnatelj celjske Glasbene Matice g. Karel Sancin. Tudi njega in njegovo gospo soprogo Mirco, ki ga je spremljala na klavirju, je neugnana burja aplavza prignala, da je moral dodajati. Po naključju smo pa izvedeli, da je ta naš veliki domači umetnik na tem koncertu prvič igral na čudovito vijolino prav posebnih lastnosti. Virtuoz je namreč svoj instrument izdelal v vseh detajlih popolnoma sam iz 200 let starega domačega lesa. Ta opus I. našega mojstra bo seveda tudi razstavljen na razstavi naše muzike ob jubileju Glasbene Matice, mi mu pa želimo, da doseže s svojo in našo vijolino največjo čast in slavo sebi in narodu. Kaj bi govorili in pisali o Rijavcu, o petju našega slavčka ter o aplavzu, ki je bučal kakor kraška burja in vihar na morju po dvorani. Dodajati je moral, in dodajati ter dal jubilatoma in revežem najdragocenejši dar vsega večera. »Tabor« je zapel še otožni in vender pogumni molitvi podobni Ecce dolor, končno je pa nastopila kakor nageljček lepa gdč. Mezetova in še lepše in svežeje zapela, čeprav je bila utrjena po predstavi v operi. Ves koncert je bil tak, da bi dosegli naši umetniki primorski rojak iz njim v Parizu ali kjerkoli drugje morda več kakor z najbolj utemeljenimi brošurami o kulturi in sposobnosti našega naroda.

Po koncertu se je razvil v resnici animiran večer, kjer je prva izpregovorila dvorana dama ga dr. Tavčarjeva ter s svojimi prisrčnim besedami Maši Gromovi in Ivu Sancinu ganila vse do solz. Gospa Govekarjeva je govorila v imenu Splošnega ženskega društva ter jubilatni izročila šopek, prav tako ji je pa starosta br. Drago Pogačnik s sestrama Zupančičevo in Longiko izročil krasen šopek v imenu Sokola IV. Zupan g. dr. Dinko Puc je v toplem in globokem govoru poudarjal, da je jubilej obeh slavljencev praznik vseh in jima čestital v imenu mesta Ljubljane ter kot predsednik Soče. Ko je pesnik g. Mirko Kragelj prečital svojo krasno poslanico obema jubilatoma, je govoril še predsednik ASK Primorja g. dr. Birs, ki se je še posebej zahvalil jublantu za vse njegove menice, ki jih je podpisal društvu. Z veselimi besedami se je jubilat g. načelnik Sancin zahvalil tudi v imenu jubilatke za vse počaščenje ter končal z vzklikom kralju Aleksandru in državi.

Ze čez dan je slavnostni odbor sprejel ogromno čestitk za oba jublanta, še posebej so pa gospe Maši Gromovi poslali čestitke minister g. dr. Albert Kramer, a njegova gospa soproga se je jubilatke spomenila s prekrasno cvetlico, nadalje ban dr. Marušić, podban dr. Pirkmajer, general Majster, podstarosta SKJ Gangl moister Hubad, društvo knežinje Ljubice v Beogradu, Ciril Metodova družba, za društvo Merkur predsednik g. dr. Windischer, društvo »Istra« v Novom Sadu, županja dr. Lipoldova iz Maribora, predsednica beograjskega ženskega saveza ga. Petkovičeva, beograjsko žensko društvo, upravitelstvo Toplice Doberna, dramatik Jaka Spicar iz Radovljice župnik Vrhovnik in nešteto drugih gratulantov, da je njeno stanovanje polno cvetja in daril.

Prireditelj je bila popolnoma demokratska, saj so tudi najpreprostejši hoteli izkazati čast materi revnih ge. Maši in popularnemu voditelju g. Sancinu, zastopani so bili prav vsi sloji in v tej pisani množici smo opazili zastopnika bana načelnika g. dr. Leona Stareta z drugim načelniki in referenti, dvorno damo go. Franjo dr. Tavčarjevo go. senatorjevo dr. Novakovo, župana g. dr. Dinka Puca z več občinskimi svetovalci, češkoslovaškega konzula g. inž. Ševčika, načelnika želj. direkcije g. Deržiča, predsednika Pokojniškega zavoda g. Vrtočca s soprogo, sreskega glavarja gosp. Znidaršiča s soprogo, mnogo zastopnikov oficirskega zbora, osivelega primorskega prvoboritelja g. dr. Gregorina, dvornege svetnika g. Rustio, predsednika Jadranske straže g. Pogačnika s podpredsednikom g. Stupico in odborniki. Splošno žensko društvo je zastopala ga. Govekarjeva z odbornicami. Ženski pokret in »Ženski svet« urednica Hočevarjeva, »Ateno« ge. Kroftova in dr. Žirovnikova, direktorja trgovinske akademije g. dr. Pirjevca, nadzornika g. Streklja, višjega klet. nadzornika g. Gombača, od Kola jugoslovanskih sestara je bil seveda ves odbor, med publiko sta umetnost zastopala ga. Lovšetova in jublant-

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec Tel. 74-43
ZAGREB Mesnička 1
VELIKO SKLADIŠTE NAJMODERNIJIH
PRVORAZREDNIH ENGLSKIH ŠTOFOVA

kin portretist slikar Milan Klemenčič, ogromno se je zbralo akademski mladine in zavednega delavstva ter polno našega uglednoga meščanstva.

Že pri prihodu so jubilarke s prekrasnim šopkom pozdravili člani in članice pripravljenega odbora z go. dr. Pucovo in g. Milošem Rybačem na čelu ter sprejeli jubilate, a pred nastopom umetnikov je g. Miloš Rybač z odra slavil oba jubilarke kod najzaslužnejša in najpožrtvovalnejša delavca za socijalno šibke sloje. Spisek onih ki so darovali za sklad Maše Gromove in Iva Sancina priča, kako priznanje in hvaležnost jubilarke uživata v vseh slojih. Govornik se je pa zahvalil tudi vsem darovalcem za sklad, obiskovalcem koncerta, predvsem pa umetnikom, ki darujejo s svojim sodelovanjem iz spoštovanja do jubilarke svojo umetnost v korist revežev. Ko je jubilarke čestital z zahvalo za nesebično, požrtvovalno in plodonosno delo in požel, da bi še dolgo vztrajala pri sedanjem delu, je jubilarke pozdravil vihar aplavza in vzlikov.

Vsi, ki so pri koncertu sodelovali, so darovali jubilarke res najlepše in najboljšje iz svojih src. Delavsko prosvetno in podporno društvo »Tabor«, delavni možje prepostiti fantje ter dekleta so pod vodstvom g. Venturinića z najglobljim očitkom in vso preciznostjo zapeli Sattnerjevo »Vrbico«, ki je prevzela srca vseh navzočih, da so jih hvaležni poslušalci obsuli z aplavzom in prav tako tudi primadono naše operete go. Polićevu za njene lepe pesmice, ki si je z njimi prislužila do brodelni prireditvi primeren šopek. Pijanistka gđ. Poženelova zaradi teške bolezni na žalost ni mogla nastopiti, zato je pa vse ganil član naše drame g. Kralj z recitacijo najlepših pesmi pokojnega Koso-vele. Aplavz seveda gromovit in prav tak tudi baritonistu Primožiču, ki je moral dati sladko španjolsko serenado.

DJELA ANTE DUKIĆA PREVEDENA NA POLJSKI.

U zadnjem broju književne revije »15 dana« što je izdaje Binoza, nalazimo pod naslovom »Naša kultura ekspanzija u inozemstvu« zanimljiv članak Dra Ivana Esiha o životu i radu Viktora Bazeličica, koji je već preveo na poljski znatan broj radova iz hrv. književnosti, među tima i »Pogled na život i svijet« te pripovijest »Iz dnevnika jednog magarca« našeg odličnog pisca Ante Dukića. Nažalost, zbog teške krize, ova dva prevoda, kao i desetak drugih — leže i čekaju izdavača.

KONCERT MLADINSKEGA ZBORA VARIŠA ŠULIGOJA U BEOGRADU.

Emigrante u Beogradu opozarjamo na koncert mladinskoga pevskega zbora iz Trbovelj-Vode (v Dravski banovini), ki se vrši v ponedeljek dne 21. marca t. l. ob 20 uri v novi dvorani Kolarčeve zadužbine. Ta prvovrstni zbor, ki je edini mladinski zbor u Jugoslaviji in prav nič ne zaostaja za svetovno znanim Singerknaben na Dunaju, je ustanovljen leta 1930. naš goriški rojak učitelj Avgust Šuligoj. Zbral je okoli sebe 120 delavskih otrok, ki s svojo prirodno glasbeno nadarjenostjo osupnejo vsakega poslušalca. Rojak Šuligoj, kateremu pomaga pri klavirju učitelj Milan Pertot iz Trsta, je privedel svoj zbor do take popularnosti, da so bile njegove pevske manifestacije v Trbovljah, Litiji, Hrastniku, Rogaški

Slatini, Celju, Mariboru in Ljubljani vrsta vedno večjih triumfov. Zbor je že dvakrat pel tudi u ljubljanskem radiu.

Vsi koncerti u letu 1932. in tudi sedanjí so pod častnim pokroviteljstvom Nj. Vis. prestolonaslednika Petra.

Program je pester in obsega skladbe A. Adamića, ki je uglasilbi tudi učinkovito himno rudarskih otrok. Poleg Adamića pa so u programu naš rojak M. Kogoj, ter skladatelj Zlatko Grgošević, Stanko Premrl, St. Mokranjac, F. Marolt in J. Aljaž.

ANGELO CERKVENIK U SRBOHRVAŠČINI.

Biblioteka »Slavenski pisci« je napovedala srbskohrvaško izdaju spisa Angela Cerkvenika »Kroz rat«. O piscu pravi založba u svojem pozivu k naročilu, da je »zadnjih dana imao ogromnih uspeha kod nas i u inostranstvu.«

Emigranti iz Julijske Krajine i odredba za prijavu stranaca

Društvo »Istra« u Zagrebu, t. j. njezin socijalni otkoj, koje se brine za neuposlene emigrante iz Julijske Krajine u Zagrebu i dužno je da vodi računa u pitanju njihova uposlenja, sazvalo je u nedjelju 13. o. mi. u prostorijama Kola članski sastanak, da uzme u raspravu najnoviju odredbu o prijavi stranih državljana i da time u vezi da članovima i emigrantima uopće potrebne upute i objašnjenja. To je bilo potrebno da se tako ukloni svaka bojazan kod onih, koji bi se mogli eventualno osjetiti tangeranim zbog ove najnovije odredbe. U diskusiji koja je poveljena stalo se na ispravno stanovište da emigranti iz Julijske Krajine ne mogu ovdje biti tretirani kao stranci druge narodnosti i drugoga državljanstva. Do sada nisu svi emigranti, koji se danas nalaze u Jugoslaviji primili odnosno nisu još postigli državljanstvo Kraljevine Jugoslavije. To međutim ne može biti ni u kojem slučaju još dovoljno da se pod pojmom strane radne snage uključi i takve emigrante, i da ih se smatra doslovce strancima poput ostalih stranaca, stranih po državljanstvu i tudjih po narodnosti.

Poslije diskusije donešena je na sastanku, koji je bio brojno posjećen rezolucija, koju su svi prisutni primili jednoglasno i odobravanjem na znanje. U njoj se kaže: Emigranti iz Julijske Krajine sakupljeni na sastanku, što ga je sazvao Socijalni odsjek društva Istra u Zagrebu dne 13. marta 1932. — a povodom odredaba vlasti u pogledu prijavljivanja odnosno uposlenja

Gostiona MARKO BRANICA

Nova Ves broj 2

Sastajalište Istrana. — Na glasu jer pruža gostima sve ugodnosti: primorska jela, dalmatinska vina, dva igrališta za »boće« i kuglanu. — Posjeduje lijepu bašću. — Preporuča se Istranima.

DR. MIJO MIRKOVIĆ IMENOVAN JE VANREDNIM PROFESOROM UNIVERZITETA U SUBOTICI.

Saznajemo, da je na sjednici fakultetskog savjeta univerziteta u Subotici od 5. marta o. g. bio jednoglasno izabran za vanrednog profesora Pravnog fakulteta naš zemljak g. dr. Mijo Mirković, do sada doцент tog fakulteta. Mladom i uvaženom našem profesoru iskrene čestitamo!

strane radne snage, — pošto su uzeli u pretres kako pitanje prava boravka, tako i pitanje dozvole uposlenja i nopće pitanje državljanstva —, te obzirom na teške ekonomske prilike, koje se počinju osjećati takodjer u Jugoslaviji, — smatrajući se domaćim elementom —, pozivaju sve svoje organizacije, kojima pristoji pravo i dužnost da čuvaju i promiču vitalne interese Jugoslavena — izbjeglica iz Istre, Trsta, Gorice, Rijeke i Zadra, — i to društvo »Istra« u Zagrebu sa svim svojim sekcijama, a naročito Socijalnom i Omladinskom, Istarski Akademski klub u Zagrebu, Jugoslavensku Maticu, Oblastni odbor u Zagrebu, Zadruhu Istarski Dom u Zagrebu, Konzorcij lista »Istra« u Zagrebu, Odbor za kolonizaciju u Zagrebu, Zagrebački građanski odbor za Istarske žrtve, — da bi se jednom zajedničkom akcijom zainteresirale u cilju zaštite našega življa kao i u cilju postignuća što jače materijalne i moralne pomoći za izbjeglice — emigrante, koji se već nalaze ovdje kao i onih, koji danomice pridolaze, — pa preporučuju, da bi za sada bezodvlačno uputile skupnu predstavku sa konkretno izraženim željama, i to:

1. U prvom redu Savezu Jugoslavenskih Emigrantskih Organizacija, iz Julijske Krajine u Beogradu, da smjesti preduzme kod nadležnih centralnih vlasti shodne korake, kako bi se našem življu osigurala nesmetana egzistencija u Kraljevini Jugoslaviji, i kako ne bi boravak i uposlenje našega živ-

lja u Jugoslaviji bilo vezano na bilo kakve formalnosti.

2. Banskou Upravi u Zagrebu, kojom se moli da donese rješenje kojim se emigrante odnosno poslodavce, koji zaposluju emigrante riješava dužnosti traženja dozvole uposlenja, dok bi prijavi Policijskoj vlasti i nadalje bila obvezatna. a da dotle svim Istranima i nadalje prvenstveno i bezodvlačno dade dozvolu uposlenja na osnovu uvjerenja društva »Istre« i »Jugoslavenske Matice«, kao i to da emigrantima prizna siromašno pravo u cilju oslobađanja od odnosnih taksa.

3. Upravi Policije u Zagrebu, da bi ista emigrantima na molbu i na osnovu gore spomenutih uvjerenja izdala prvenstveno i bezodvlačno pravo trajnoga boravka bez naplate ikakvih pristojba.

4. Privrednim organizacijama i to Trgovackoj i Obrtničkoj Komori u Zagrebu, Savezu novčanih zavoda u Zagrebu, Savezu Industrijalaca u Zagrebu, Savezu trgovaca u Zagrebu, Savezu obrtnika u Zagrebu, kojom se tim organizacijama stavlja do znanja, da u pitanju uposlenja strane radne snage treba razlikovati Jugoslavena, koji i onako uživaju zaštitu vlasti, od ostaloga zaista stranog elementa, t. j. da su emigranti ravnopravni sa domaćim življem, ma da eventualno nisu još postigli jugoslavensko državljanstvo.

5. Apel općoj javnosti preko lokalne i ostale štampe u većim mjestima Kraljevine Jugoslavije, naročito tamo, gdje živi veći broj naših zemljaka, radi ravnjanja kako poslodavaca tako i posloprimaca, isto taku javnim nadležstvima, i većim privatnim preduzećima, kako bi emigranti i nadalje naišli kao i do sada na dobar prijem, jer sa pravom mogu računati i u ovom slučaju na potpunu moralnu potporu.

6. Ovlašćuje se Upravni odbor društva »Istre« da privede u djelo ovu inicijativu, koja je izražena u gornjim zaključcima.

NEDALEKO ZAGREBA na željezničkoj stanici pruge Zagreb—Samobor prodaje se motorni mlin — gostiona i trgovina mješovite robe sa jednokatnom stambenom zgradom — mlinom zgradom — vel. dvorištem — voćnjakom itd. — sve za cca 800.000 Din. — Istu bih i zamijenilo za kuću manje vrijednosti na periferiji Zagreba »Argus« Petrinjska 2 (1028-97).

U OSJEKU, središte jednokatnica — podrum — 9 soba, sve nusprostorije — kolni ulaz — vel. dvorište — dvorišne zgrade — vrh sa voćkama i vinogradom — godišnji dohodak Din 78.000. — Kuća je vrlo pogodna za bilježnika, zubara ili advokata — prodajem za cca 600.000. — Din. — potrebno u gotovom 300.000. — Din. Ostalo uz 8% prema sporazumu. »Argus«, Zagreb, Petrinjska 2 (1438).

DVOKATNICU U ILICI nedaleko Kačićevog spomenika, uljenu, trgovačku sa lokalima i stanicama — lijepo ravno dvorište — prodajem za Din. 1.980.000. — pobilje »Argus«, agencija, Petrinjska 2 (30-17).

TROKATNICU U STROGOM SREDISTU sa 40 m. ul. fronte, više lokala i stanova kao i poslovnih prostorija — kolni ulaz — dvorište — dvorišne zgrade — godišnji dohodak 750.000. — Din. — prodajem povoljno ili zamjenjujem za tri manja objekta — pobilje »Argus«, agencija, Petrinjska ulica broj 2 (316-73).

Pripovijest »Istre«

Zastava na vjetru

Jože Jeram (Nastavak 11.)

Iznad varoši je visio dan i noć težak, crn oblak. Mirno, idilično, donekle veseljačko življenje negdašnjih vremena bilo je zastrto velom strahovanja i nasilja. Pjesme po ulicama i gostionama — zamrle su. Vesela ili pak dugo u noć mudrujuća društva za gostioničkim stolovima — iščezla su. Ako je neko i pio četvrtinku — pio ju je naglo i išao dalje. Ako je htio da reče i najnedužniju riječ, obazirao se tri puta oko sebe, a svako, pa i nedužni trgovački putnik smatran je špijunom.

Ljudi su se zatvarali u svoje kuće, u svoje familije. Pa gotovo ni posjećivali se nisu jedan drugog, jer bi i to moglo izazvati neugodne sumnje.

Varošani su zavijдали ljudima po selima i velikim gradovima. Baš na varoši se je naime oborio najjači val mržnje i raznarodujućeg pritiska. Kao crne, proždrljive kobilice oborili su se na varoši poštanski, sudski, poreski činovnici, činovnici bankovnih filijala, željezničari, činovnici tvornica, milicioneri itd. Ovima su pomagali svi politički organi. Ta šačica ljudi razvikala se je po ulicama, zaposjela je po gostionama prazne stolove, zašla je u trgovine i — grozila se je.

— Koncesija! — odjekivalo je sa svih strana.

Drhtali su obrtnici, krčmari i trgovci. I ako im se je stiskalo srce i grčila pest, morali su ipak da se pokoravaju. Napisi na njihovim radnjama mijenjali su se. Ljudi su pozivali u žep i davali za razne »dobrotvorne svrhe« plaćali su skupe reklame u listovima, koje nisu nikada vidjeli. Djecu su upisali u »balilla« i odjenuli ih u crne košulje. Pred zastavama skidali su šešir, pred posljednjim milicionerom takodjer su skidali šešir. Nekoji su varošani počeli čak da jednostavno idu ulicama gologlavi, samo da se ne bi morali otkrivati. Po svim ulgovima vidjelo se se slike predstavnik države. Ali to nije bilo sve.

Crni denuncijanti su bilježili, ko čita slavenske novine, naročito one, koji su bili pretplaćeni na te novine. A bilježili su i one, koji su odbili da dadu neki dar u »dobrotvorne« svrhe, one, u čijim se kućama pjevaju slavenske pjesme, one, koji zalaze u te kuće i t. d.

Počele su kućne premetačine, tužbe pred sudom, zatvori i progoni. Obustavljeno je bilo društveno djelovanje. Zaplijenjena je čitava knjižnica, a knjige su bile bačene negdje na tavan za hranu miševima i štakorima.

Premlatili su dva svijesna slavenska činovnika i otjerali ih iz varoši, da se nisu u varoši više uopće smjeli vratiti. Jedno veliko uho slušalo je, kako diše okolica, i ako se je samo malo maknula, iz varoši se je istegla batina i nemilosrdno udarila.

Politička vlast je dozvolila narodnu veselicu u nekom selu. Crna garda iz varoši je zaskočila veselicu, razagnala ljude i uništili sve, što je bilo priredjeno.

Momci su sjedili u gostioni, trgli se iz zamarujuće šutnje i zapjevali možda:

»Petelinček je zapel,
danica je prišla,
je fantič od mene šel,
jaz sem se jokala.«

Čulo ih je uho, koje nije bilo pozvano. Još prije, nego je bio završen posljednji stih, olovka je bilježila njihova imena. Par dana zatim bili su kažnjeni od suda globom.

Ako bi došao neki stranac u varoši, onjušili bi ga sa svih strana, kao što onjuši pas divljač, i doznali odmah svrhu njegovog dolaska. Ako je svrha bila »narodna«, stranac je bivao vezan i poslan u kraj njegovog boravljenja.

Ljudi su turili ruke u žep, oborili oči u zemlju i nosili teško breme. Tužiti se nije smio niko, jer niko nije ni vjerovao njihovim tužbama, niko im nije davao pravo.

Zrak je bio kao nabit električkom.

Strani ljudi išli su kroz varoši kao gospodari, domaći su ih licemjerno s poklonom pozdravljali: »Buon giorno, signore!« — a pritom su se gadili sami sebi, jer takovom licemjerstvu nisu bili do tada naučeni. U potaji su pljuvali i govorili u sebi: »Fuj, vrazel!«

Crna šaka ljudi je osjećala podmuku mržnju, koja ih je okruživala. Ali nisu ni kušali da pridobiju ljubav, nego su raspirivali neprijateljstvo sve više.

Pazili su i na posljednju zastavu, koja nije bila u nacionalnim praznicima izvješena, na posljednji prozor, koji nije bio na zapovijed rasvjetljen, na posljednji šešir, koji nije skinut s glave, na posljednji pozdrav, koji je izostao.

Za eventualnu pogrešku nije bilo smilovanja. Sjekira i snop padali su svom silom po ledjima. Za komadji kruha morali su ljudi plesati ili umrijeti. I plesali su, jer nisu htjeli umrijeti. Ali u srcima im je rasla drugačija, svjetlija melodija.

O, bio je dan strahote, kad su na »praznik rada« vukli svih dvanaest stotina radnika i radnica u marvinskim vagonima u grad, ugurali ih u povorku te im govorili riječi, koje oni nisu razumjeli. A zatim čitav taj put natrag....

Brojni neckrveni praznici padali su kao bič na narod. Ko nije slušao i pazio na svaki pokret, dobio je pečat i ime protivnika, koji nije mogao da se nada oproštenju ni na ovom ni na drugom svijetu.

Krista su imali na jeziku, a uz bok su mu postavili Macchiavellija i častili ga kao boga.

I vršili su nasilje nad božjom prirodom. Iz značaja htjeli su napraviti propalice, iz matera — hijene, iz djece — sjeme prokletstva.

Pa i dijete, nedužno dijete znalo se nekad probuditi iz sna, vičući:

— Mama, bojim se... crni ljudi hoće da me po-

jeđu...

A mati se je naginjala i šaptala je za utjehu:

— Ne će te, ne će, dok sam ja uza te!

I teško ga je opet uspavala.

(Nastavit će se.)

Uskrsna prodaja

Praktičan šešir, iz dobre slame, sa rips vrhom, u raznim bojama vel. 55-58 cm Din 55.—

Šešir iz fantastične slame, sa sjajnom vrpcom i ružama u dvije boje, vel. 54-57 cm Din 70.—

Bareta najmoder. fazona, iz sitne slame, okićena cvijećem i sjajnom vrpcom Din 85.—

Ženski kišobran u raznim modelima Din 85.—

Proljećna kabanića iz silno kockasto tkanine, modernog kroja, do koljena podstavljena Din 275.—

Haljine iz desinerane umj. svile za pranje, sa dugim rukavima, ukusni deseni. Din 120.—

ZA USKRS pružamo Vam ovaj pregled prigodnih kupnja:

ZENSKJE PROLJETNE TKANINE:

Tweed za haljine 70 cm širine, u modnim bojama Din 16.—

Tweed za haljine 100 cm širine, vuna sa svilom, u sitnim uzorcima, raznim bojama, m Din 38.—

Tweed za haljine ili kostime 110 cm širine Din 26.—
140 cm šir. Din 30.—

Engl. uzorkovana tkanina za ogrtače u raznim desinama 140 cm širine, m Din 38.—

Diagonalna tkanina za ogrtače, 140 cm, m Din 52.—

Noppen Tweed za ogrtače, 140 cm, m Din 74.—

Ženska pregača, šifon Din 10.—

Ženska košulja, šifon, ažurom Din 12.—

Ženske gaćice, šifon, ažurom Din 13.—

Žen. pregača, kreton Din 15.—

Žen. haljinasta pregača Din 25.—

Žen. komb. podsuknja Din 28.—

Polustor iz batista 140x240 cm Din 110.—

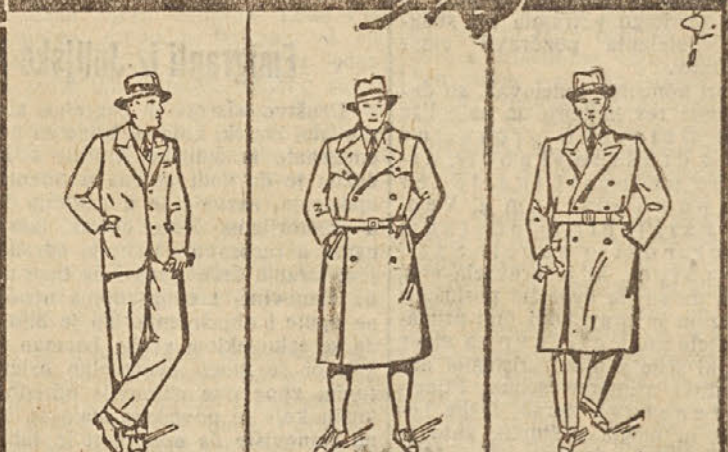
Dvostruki pokrivač za dva kreveta, 220x320 cm Din 240.—

Madras zastori Din 68.—

I OSTALI POZNATI IZBOR KUĆNIH POSREDOVANJE.

IZVAN ZAGREBA
ŠALJEMO POUZET-
ČEM, FRANKO PO-
ČAM OD 500.— DIN.
JAMČIMO ZA KVA-
LITET. — VRAĆAMO
NOVAC AKO ROBA
NE ODGOVARA.

BESPLATNI KATA-
LOG NA ZAHTEJ

Muško odijelo Din 220.—
Sako odijelo Din 240.—
Jednoredno odijelo Din 290.—

Trenškot Garbaden Trenškot Din 430.—
Trenškot, čista vuna, Din 780.—

Proljećni ogrtač Din 540.—
Proljećni raglan Din 580.—

Muški šešir iz dobrog pusta Din 36.—

Muški šešir iz Mjelog pusta u raznim mod. bojama i oblicima Din 50.—

Muški pulover bez ru-
kava, iz čiste vune Din 65.—

Muška bijela ko-
šulja, sa 2 ogrli-
ce, Din 55.—

Lijepa Weekend košulja, sa kra-
vatom Din 65.—

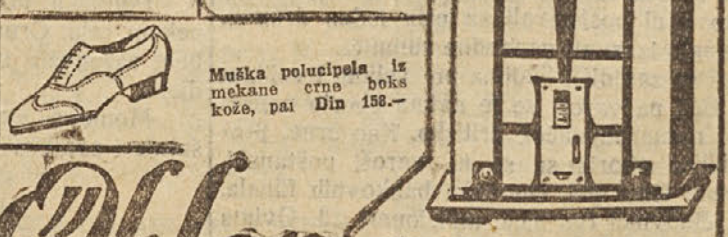
Muške kratke ga-
će iz dobrog grad-
la, Din 26.—

Panama košul-
ja sa prištom
ogrlicom Din 80.—

Veliki izbor kra-
vata iz umjetne
svile, po Din 10.—

Muške čarape po pa-
ru, Din 3.— 5.— 10.—

Muška polucipela iz
mekane crne boka
kože, par Din 158.—

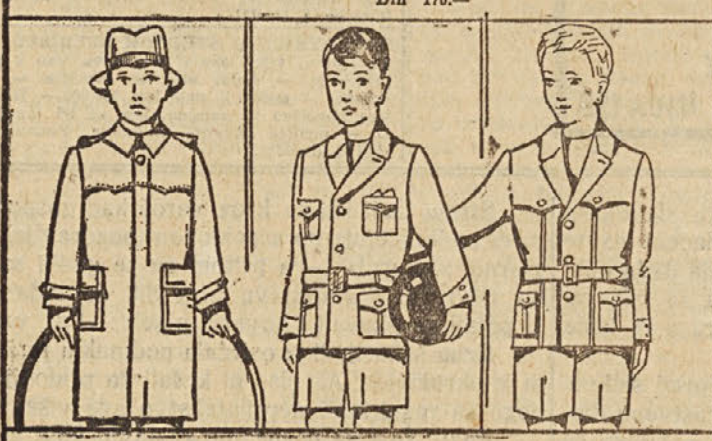
»Eumig 132« najbolji evropski
radio aparat svoje klase, kom-
plet Din 3.600.—

Igraće odjele iz čvr-
stog kretona
do 2 god. Din 22.—
do 3 god. Din 24.—

Kaputić za djecu iz
jednobojnog sukna, u
modroj, crvenoj i bi-
jeljoj boji za god 1-2
Din 170.—

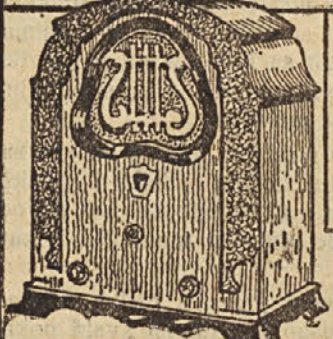
Haljinica za djevojčice
iz poludulca, god.
4-6 Din 45.—

Dječji Hubertus ogr-
tač iz čisto vunenog
lodena Din 200.—

Dječje sport odjele
za dječake od 3-6 go-
dina Din 110.—

Dječje odjele u veli-
kom izboru desena,
od 3-6 godina Din 120.—

Tiffany Tone »59« najselektiv-
niji američki radio aparat, kom-
plet Din 4.980.—

Lagana dječja ci-
pela iz crne laka
kože sa sivanim pot-
platom broj 19-25 Din 58.—

Ženska ¼ cipela
u drap, sa kombi-
nacijom Din 145.—

Kastner & Ohler Zagreb.